

Estimulări

revistă de cultură

**DIN BOLLYWOOD LA
„POPULAR”.
O SEARĂ CU**

राज कपूर

atitudini

Publicație editată de Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori:
Ion Bogdan Lefter
Diana Rînciog
Lucian Sabados
Dorin Stănescu
Haimanale Literare
(Vlad Mușat & Marian Neguțu)

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Constanța-Ileana Gulea

Layout&DTP:
Flory Loredana Andrei

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244-578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Coperta 3 și Coperta 4, ilustrația numărului curent – reproduceri din Bienala Internațională de Gravură Contemporană Iosif Iser, ediția a XVI-a, 2025, organizată de Muzeul Județean de Artă Prahova

1 - 2 Argument

Dan GULEA:

Povestiri despre sfârșitul lumii
(Serenela Ghițeanu)

3 - 7 Film

Din Bollywood la „Popular”.
O seară cu RAJ KAPOOR

8 - 9 Centenar Toma Caragiu

Ion Bogdan LEFTER:

Portret-colaj (continuare)...

10 - 13 Teatru

Lucian SABADOS:

În pragul unui nou mileniu. Reflecții despre
trecutul recent al teatrului „Toma Caragiu” (5)

14 - 15 Poezie

Marian NEGUȚU:

Antologeeek II: Nostalgii retro în lumea
digitală

16 - 17

Ildiko ȘERBAN: „Ziua în care am împărțit
corect părți din mine”

18 - 19

Romeo Aurelian ILIE:

O privire critică retroactivă despre o poezie
radioactivă

20

Daniel PIȘCU:

O istorie subiectivă în versuri a literaturii
române (IV): Alexandru Ivasiuc/ Daniel
Dimitriu/ Constantin Abăluță

21 - 22 Prahografii

Alexandru-Ionuț CRUCERU:

Satul Podu Văleni. O clarificare a numelui

23 - 24 Repere francofone

Diana RÎNCIOG:

O biografie inedită a lui Claude Monet

25 Actualitatea culturală

Lansarea volumului *Istoriile Ploieștiului în
benzi desenate* – istoria orașului, spusă altfel

26

Întâlnirile LMV: ședință de redacție a
României literare cu public lemevist/
Revista Nouă

27 - 28 Pluviografii

Dorin STĂNESCU:

O cronică ploieșteană a lunii februarie, 1926

SCANEAZĂ
CODUL QR

Povestiri despre sfârșitul lumii

Serenela Ghițeanu, *Înainte de apocalipsă*, proză scurtă, Editura Humanitas, București, 2023, 216 p.

Dan GULEA

În orașul lui Caragiale, Serenela Ghițeanu scrie o proză realistă, chiar și atunci când o parte din personajele scriitoarei fantasmează, pentru că, de fiecare dată, visul este urmat de readaptarea la realitate; cititorii revistei *Atitudini* au văzut felul în care funcționează acest tip de povestire, de exemplu, în „Casa-cochilie” (mai 2023), o avanpremieră la volumul de proză scurtă *Înainte de apocalipsă*, care a apărut la Editura Humanitas.

Serenela Ghițeanu este o comentatoare recunoscută a literaturii române și străine (mai ales de expresie franceză) care a debutat în proză; conferențiar universitar la Facultatea de Litere și Științe de la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, a susținut un doctorat în Literatură franceză la Universitatea din Bretagne-Sud, Franța (2009) și a publicat în limba franceză volumele: *Sylvie Germain. La Grâce et la Chute* (2010), *Nancy Huston et Nina Bouraoui. Question d'identité* (2013), *Marguerite Duras ou le goût du vertige* (2016) – despre literatura unor autoare care pot fi identificate sub conceptul de Traumă, cu multiple dimensiuni: trauma a inadaptării, a relației dificile cu părinții. Cronicile de carte, apărute preponderent în *Revista 22*, pentru care scrie din anul 2006, sunt reunite în volumele: *Ora de citit* (2011), *A doua oră de citit* (2015), *A treia oră de citit* (2021). Este coautoare, alături de Bujor Nedelcovici, a volumului *Scriitorul, cenzura și Securitatea* (2009) și i-au apărut două texte de ficțiune în antologia *Literatura la feminin* (coord. Adina Dinițoiu, 2021). În același an 2021 a publicat analiticul volum de convorbiri pe teme biografice cu Ana Blandiana, *Cartea cu delfini*, despre care a avut amabilitatea să ne vorbească într-un număr anterior („Într-o lume aproape postumanistă, propun să ne cultivăm umaniștii!”, noiembrie 2021).

Deși prozele sale au apărut recent într-o carte de autor, debutul prozatoarei Serenela Ghițeanu a avut loc în 1994, cu o povestire ce poate fi regăsită în volumul *Înainte de apocalipsă* prin

tematică și personaje fantasmale – necunoscutul care intră în camera, în locuința, în viața cuiva, fără prea multe argumente logice, fapt care îl plasează într-un spațiu oniric sau cel puțin este un

motiv de studiu al confluențelor realului cu oniricul. De altfel, multe dintre personajele Serenelei Ghițeanu visează: fie personaje din contrautopii („Biblioteca” – unde activitatea principală din sala de lectură era visarea, evaziunea), fie din realitatea „reală”, pe care o văd cu adevărat în mod paradoxal, abia în vis.

Povestirea care dă titlul volumului și cu care acesta se deschide evocă figura unui fost profesor, reprezentant al vechii lumi, educat în

interbelic, condus pe ultimul drum de generațiile succesive de elevi; o figură misterioasă, impenetrabilă, care a suferit de pe urma delațiunii. De altminteri, delațiunea afectează viețile tuturor: ale elevilor, ale profesorilor, ale tinerilor, ale bunicilor, ale părinților. Și „Pandemic story”, pornind de la recenta pandemie de COVID-19, se reîntoarce cumva în anii '90, cei în care „nu a simțit nimeni că e ultima dată când unii oameni mai sunt dispuși să se sacrifice pentru un *ideal*”; aceia sunt anii lecturilor formatoare.

Tipul acesta de „întoarceri” sau „corespondențe” între povestirile care alcătuiesc acest volum pot da coerența unui univers autonom, care ar putea face parte, la un moment dat, dintr-o singură narațiune – iar povestirile să se transforme astfel în capitole; astfel de titluri de „capitole” („Fotograme”, „Cărți poștale netrimise”) sunt scurte captări ale realității, de imersie textualistă, care justifică într-o bună măsură subtitlul volumului, de „proză scurtă”.

Ceea ce le ține laolaltă: cadrul general – un oraș universal, totuși identificabil, cu piața centrală și țărani-vânzători vulgari, cu clădiri ce rezistă timpului și cutremurelor, schimbându-și destinația (magazinele), cu un cult pentru Sf. Anton și minunile sale, cu bulevardul, cu un supermarket ieșit pe locul unei uzine, „una dintre cele mai mari din țară, subiect de mândrie națională”, cu parcul de la Bucov și ieșirile din „orașul industrial, foarte poluat” la picnic. Chiar și atunci când povestirile prospectează genul (post)apocaliptic, al utopiilor negre, când societatea degenerază („Biblioteca”, „Cartierul vechi”), rămâne același mare univers-cadru în care personajele deambulează, un cadru ce se poate recompune realist, veridic oricând.

Pe de altă parte, sunt și povestiri-eseu: despre copilărie (zgomotele ei, așteptările), despre accidentul de la Ciurea din noaptea de revelion 1917, în care eul povestitoarei și-a pierdut străbunicii (reconstituit cu ajutorul citatelor din mărturii oculare) – un omagiu în fond pentru scriitura Gabrielei Adameșteanu, care, în *Dimineața pierdută*, construiește ascendența Yvonnei prin Sofia, mama, și Margot, mătușa, care își vor fi pierdut părinții în acel accident de tren.

Li se adaugă pagini de jurnal: vizita în spital, internarea – la modul filmului iconic pentru „noul

val în cinemaul românesc”, *Moartea dlui Lăzărescu*, apocaliptic; o zi din viața obișnuită, văzută prin televizor și falsele modele din divertisment, prin Facebook și așa-zisa fericire, incluzând și descrieri ale lumii exterioare: Veneția, important topos literar, Paris (Franța generică) – cuprinse de asemenea de agresivitate și prost-gust. Din galerie nu putea lipsi un simbol al incompetenței statului român, prim pas al contestării autorității, care se citește mereu în aceste povestiri, despre delațiune, despre trecerea timpului, despre lectură, unde notațiile pot să nu depășească câteva rânduri, o pagină și un pic („Se souvenir de Proust”). „Care din mulțimea cheilor șlefuite aici se va potrivi ușilor din viitoarele arhitecturi labirintice” – se întreabă Dan C. Mihăilescu pe coperta a IV-a a cărții, făcând o observație necesară despre a varietatea de game și idei din povestirile Serenelei Ghițeanu.

Dincolo de varianta „hard” a sfârșitului lumii, există și un anumit demon al nepăsării care poate conduce umanitatea către același tip de extincție: totală. E suficient să privești prin ochii povestitorului o realitate ce se dovedește respingătoare, unde tinerii (adolescenții) nu mai citesc, unde copii se joacă mai ales pe ecran, uitând simplele bucurii, unde oamenii obișnuiți (de pildă: pasagerii din metrou) sunt preocupați de ceva foarte grav și serios – de fapt, de consultarea propriilor gadgeturi, cu foști colegi și prieteni care se dezvăluie abia acum drept țarați sau turnători în Vechiul regim, cel comunist, cu drama confruntării cu sistemul în expresie comunistă de la vârsta de elev, ceea ce lasă urme inevitabile, o lume bântuită de pandemie și de deformările inerente, pline uneori de un umor sec, precum taximetristul și pasagera ce se ceartă pentru (ne)purtarea măștii, fiecare considerându-l pe celălalt nebun. Genul acesta de umor mai atenuează din grelele observații și din mizantropia universală, care constată o decădere a lumii, fără alternativă – și a lumii românești în special.

În prezentul curent de gândire antieuropean, trumpist și extrem-naționalist „fără margini”, avertismentul lui Mircea Eliade, ales drept motto al întregului volum, este cu atât mai memorabil: „Pot să-mi închipui o societate în care nimeni nu se va interesa de o Europă distrusă, uitată, disprețuită. E un coșmar, dar totodată și o posibilitate”.

A black and white photograph capturing a theatrical performance in a rustic, outdoor setting. In the center, a man wearing a dark suit, a white shirt, and a fedora-style hat holds a large, flat, white circular object (possibly a tambourine or a prop) with both hands. He is looking towards the camera with a slight smile. Behind him, a woman in a dark, sleeveless, knee-length dress is posed with her back to the camera, her head turned over her shoulder to look back at the audience. She has her right hand raised to her hair. They are surrounded by a large, diverse crowd of people, mostly men and children, who are sitting on the ground or on low benches, watching the performance. The background features rustic stone buildings, including a prominent tower-like structure on the left. The lighting is dramatic, with strong highlights and deep shadows, creating a sense of a night or late evening performance.

După numerele dedicate cinematografului local în revista *Atitudini* din septembrie 2023, respectiv mai 2025, continuăm cu prezentarea unor momente din istoria proiectiilor de film.

interbelice reproduc nume de cinematografe
generale, caracteristice unui anumit câmp lexical
international al denumirilor de cinematografe,

Dar povestea din spatele scurtei istorii a cinematografelelor locale are tâlcul ei. În presa interbelică sunt atestate mai multe denumiri ale sălilor de cinema: „Lux” (1932); „Cooperativa” (1932); „Clasic” (1932); „Modern” (1932); „Marconi” (1932); „Colorado” (1936); „Capitol” (1936); „Bulevard” (1937); „Corso” (1947); „Roxy” (1948). Marea majoritate a acestor denumiri

Primele atestări ale cinematografului în Ploiești sunt proiecțiile ocazionale, consemnate în presă în primul deceniu al secolului XX, în special în sălile din complexul Grand Hotel – situat aproximativ pe locul actualului hotel „Prahova”.

Dintre cinematografele interbelice, două au un istoric special: „Scala” și „Aro” – pentru că ele au

continuat să fie săli de proiecție și în perioada comunistă, dar sub alte denumiri – pentru a reveni, după 1990, la numele interbelice.

„Scala” sau „Popular”

Construit după planurile lui Toma T. Socolescu, ca o sală adiacentă Camerei de Comerț și Industrie de pe str. Fierari (astăzi General Traian Moșoiu) colț cu Unirii, cinematograful-teatru „Scala” a servit inițial

ca braserie, apoi, după 1929, a devenit sală de proiecții și spectacole.

Apare în presă începând cu 1930; din 1931, cu aparatură de sonor. *Invitația la fericire*, cu Fred McMurray și Irenne Dune, este un film din 1930, prezentat în presa locală: „acțiunea bogat împletită

cu scene de veritabil humor ca și cu momente de puternică emoție sufletească va subjugă publicul

prin farmecul ei straniu și deznodământul neașteptat. Filmul acesta a obținut succese

formidabile în toate marile capitale ale lumii.”

Atât „Scala”, cât și „Aro”, aveau și un spațiu special pentru reprezentațiile de vară, la grădină.

Schimbarea de nume în acord cu ideologia comunistă poate fi verificată și în cazul cinematografului „Scala”, care este redenumit „Popular” aproape imediat după 1947, pentru ca să revină în anii '90 la denumirea inițială. Din 2002 clădirea intră în administrarea unui afacerist, fiind în prezent neutilizată.

„Aro” sau „23 August”

Situat pe str. Romană, cumva „în spatele” cinematografului „Scala”, „Aro” funcționează din 1930; descrierea de epocă a filmului *S-au cunoscut și s-au iubit* utilizează limbajul convențional al senzationalismului: „o duioasă și impresionantă poveste de dragoste, în care câțiva oameni se întâlnesc printr-un capriciu al Destinului pentru a

suferi și a se bucura împreună. Trei creații artistice extraordinare sunt realizate aici de protagoniștii John Crowel, Carole Lombard și James Stewart”.

Un pliant publicitar de la finele anilor '30 arată ce fel de filme

ralau la „Aro”, precum și unele reguli de funcționare („reprezentațiile încep zilnic la orele 2 p.m. Cassa se închide la ora 6 seara”), alături de indicații de comportament al publicului („în timpul rulării filmelor sonore, pentru satisfacția D-voastră, rugăm completă liniște”).

În timpul comunismului, „Aro” devine „23 August”

Cronica Cinematografică

În săptămâna delat 20-27 Mai rulează la:

Scala: „Inalta la jertire”, cu Fred Mc Murray și Irene Dunne. Acțiunea bogat împletită cu scene de veritabil humor ca și cu momente de puternică emoție sufletească, va subjugă publicul prin farmecul ei straniu și desmodământul neașteptat. Filmul acesta a obținut succese formidabile în toate marile capitale ale lumii.

Aro: „S-au cunoscut și s-au iubit”. O dulceașă și impresionantă poveste de dragoste, în care câțiva oameni se întâlnesc prin un capriciu al Destinului pentru a suferi și bucura împreună. Trei creații artistice extraordinare sunt realizate aici de protagoniștii John Cromwell, Carole Lombard și James Stewart.

Modern: „Balafca”, în care rolul principal este deținut de celebrul cântăreț Nelson Eddy. Filmul acesta, așteptat cu o legitimă nerăbdare în localitate, va stârni entuziasmul tuturor amatorilor de frumos și emoții pur artistice.

Odeon: „Paricul roșu”, cu Claudette Colbert și Henry Fonda. Un film de un puternic dramatism, în care abundă momente de puternică emoție sufletească. Luptele plouierilor americani din West sunt prezentate cu o rară măiestrie.

Roxy: „O jălă căzută din cer”, cu Ginger Rogers. O comedie muzicală cu efecte humoristice, de un neașteptat efect. Ginger prezintă o serie de dansuri cu totul excepționale, care vor stârni admirația spectatorilor. Pe deasupra întregii acțiuni plutește discret, un parfum al iubirii poetizate așa cum americanii știu să însceneze.

Bulevard: „Vin ploile”, cu Mirna Loy, Tyrone Power și George Brent. Acest film constituie una din giganticele însceneări cinematografice ale studiourilor americane.

Capitol: „Cel 4 mușchetari”, cu John Wayne și Nona Gaye. Aventuri extraordinare se desfășoară în inima deșertului african.

Clasic: „Fra Diavolo”, cu Dents King, și Stan și Bran. Una din super-producțiile americane, în care momentele de rară deslășire artistică create de vocea melodioasă a celebrului Dents King alternează cu scene de un comic irezistibil datorite celui mai formidabil-cuplu humoristic: Stan și Bran. Un film care se recomandă prin el însuși.

Programul cinematografeilor ploieștene în ziarul Prahova noastră, 1930

(din 1951), iar în 1992, după decenii de funcționare aproape neîntreruptă, revine la vechiul nume, „Aro”. Din 1996 devine local de bingo, apoi restaurant cu terasă (fostul cinematograful de vară), păstrând această destinație până în 2005, când locul este abandonat, împreună cu grădina sa.

Din Bollywood la „Popular”. O seară cu Raj Kapoor

„Popular” a cunoscut momentul său de glorie postbelică atunci când a fost vizitat de actorul indian Raj Kapoor, aflat într-un turneu în România.

Vizita în țară a superstarului din *Vagabondul* și *Articolul 420* începe duminică seara, la 12 ianuarie 1958: sosește cu avionul, alături de Krishna Kapoor, soția sa, care nu era actriță, și Bakshi Babrag, producător de filme; o cronologie poate reține următoarele date:

● luni, 13 ianuarie, după vizite și întâlniri cu oficiali ai cinematografiei (precum George Macovescu, directorul Direcției Cinematografie din Ministerul Învățăământului), după vizitarea studiourilor

de la Buftea, unde semnează în Cartea de Aur, este invitat, seara, la sediul Direcției Cinematografiei, pentru urmărirea unor filme: lung-metrajul *Erupția*, inspirat din lumea petrolistă (regia Liviu Ciulei, având în distribuție pe Lica Gheorghiu, fiica dictatorului României din acea vreme), două filme de animație, *Scurtă istorie a lumii* de Gopo (premiat la Cannes) și *Zdreanță*, după versurile pentru copii ale lui Tudor Arghezi, respectiv *Studentul de pe bulevard*, animație educativă de păpuși;

● marți, 14 ianuarie, vizitează orașul Stalin (cum era denumit în epocă Brașovul) și asistă la premiera recentului său film, *Articolul 420*, la cinematograful „Popular”; i se oferă în cadru oficial flori. Presa insistă pe marele succes al filmului.

● miercuri seara, pe 15 ianuarie 1958, este la Ploiești, la cinematograful denumit de asemenea „Popular”; același film, *Articolul 420*, rulează și la „Rodina” („rădăcină” în lb. rusă, actualul sediu al teatrului „Toma

„VOI SPUNE POPORULUI INDIAN că avem prieteni buni în România“

De vorbă cu actorul
și regizorul Raj Kapoor

Raj Kapoor este la Ploiești? Vestea s-a răspândit în oraș, unde interpretul rolului principal din noul film „Vagabondul”, are numeroși admiratori. Așa că nu ne-am născut de loc așteptându-l pe actorul și regizorul de film indian, Raj Kapoor, înconjurat de numeroși cetățeni care nu ținut să-l cunoască personal.

La sfatul popular regional, unde Raj Kapoor a fost întâmpinat de conducători ai organelor locale de stat, am găsit cel mai numeros grup de a solicita sfatul declarații pentru ziarul nostru acestui popular și modest artist al poporului indian: hinelțele și tradiționalul autograful pe care-l publicăm alături.

Raj Kapoor, deși n-are decât 34 de ani, se poate mândri cu o îndelungată activitate artistică. S-a făcut debutul alături de tatăl său — unul dintre cei mai mari actori de teatru și cinema din India — la vârstă de 14 ani, ca asistent de regie. La 23 de ani, Raj Kapoor realizează, ca producător, primul său film intitulat „VAPAJA”. Au urmat la rând filmele „PLOSLE”, „SUL VALUL TACERII”, „VAGABONDUL” și multe altele, care s-au bucurat de un răsunător succes.

Acum este căsătorit. Soția sa nu este actriță.

La întrebarea câți copii are, marele actor a răspuns:

— Patru: Dabu, Rita, Chintu și Rima. Cel mai mare are 11 ani iar cel mai mic, un an și jumătate. Pe primii trei îi puteți vedea în filmul meu „Articolul 420”.

Sorirea întârziată a lui Raj Kapoor la Ploiești, datorată unei pene de mașină, nu mi-a permis să-l răspund prea mult timp interlocutorului nostru. I-am mai pus totuși încă o întrebare:

— Se protește de viitor copii?

— La întoarcerea în India, voi continua să lucrez la un nou film cu titlul „POZNAȘUL”, film inspirat din viața oamenilor simpli.

★

În scurta întâlnire de la sfatul popular regional, renumitului actor și regizor de film indian, Raj Kapoor, i s-au trimis flori și do-

latoare de la cinematograful „Popular”. Raj Kapoor a primit o scurtă cuvântare, transmitând salutul său tuturor locuitorilor orașului Ploiești. Iată ce-a declarat el:

— Mulțumesc pentru dragostea manifestată de către publicul român față de mine și prin mine, față de poporul indian. Când mă voi întoarce în India, voi putea spune compatrioților mei: „Acest prieten bun în România!”

Floriile pe care mi le-ați dat sînt simbolul dragostei. Nu voi putea duce cu mine în deșertul meu fără toate florile primite, însă voi lua cu mine ceea ce simbolizează aceste flori: sentimentele dumneavoastră de dragoste și prietenie.

Va mulțumesc și la revedere! Aceste ultime cuvinte, spre satisfacția celor din sală, au fost rostite în limba română.

Iona Popovici

My Greetings to The Readers
of Flamura Prahovei

Raj Kapoor
15.1.58

Salutări cîntărilor ziarului „Flamura Prahovei”

Raj Kapoor

Caragiu”). Vizita lui era așteptată de câteva zile, după cum aflăm din ziare. La Cinema „Popular” se întâlnește cu spectatorii, după ce fusese primit la Sfatul Popular (vechea denumire a Primăriei) și i se oferiseră flori, dar și unele mici daruri, precum cel despre care afirmă că l-a impresionat, darul fetițelor Maria și Olimpia din Ploiești, o

fotografie a lor pentru copiii starului. Pe scena cinematografului mărturisește că are patru copii (Dabu, Rita, Chintu și Rima), cel mai mare având 11 ani, iar cel mai mic 1 an și jumătate; primii trei joacă alături de el în filmul care urma să fie proiectat, *Articolul 420*.

Din articolul publicat în *Flamura Prahovei* aflăm că a ajuns cu dificultate la Ploiești, din cauza „unei pene de mașină”; consecvent mesajelor sale de impact social și politic, exprimate și în alte interviuri date presei românești, Raj Kapoor asigură audiența că „va spune poporului indian că avem prieteni buni în România”: „Florile pe care mi le-ați dat sunt simbolul dragostei. Nu voi putea duce cu mine în depărtata mea țară toate florile primite, însă voi lua cu mine ceea ce simbolizează aceste flori: sentimentele dumneavoastră de dragoste și prietenie”, rostind în limba română tradiționalele „Vă mulțumesc și la revedere!”; autograful oferit cititorilor ziarului (reprodus alăturat) transmite din energia sa: „My Greetings to the readers of *Flamura Prahovei*/ Raj Kapoor/ 15.I.1958”;

joi seara, 16 ianuarie 1958, asistă la „premiera de gală” a filmului *Articolul 420* la cinema „Patria” din București; participă în aceeași seară și la prezentarea filmului la cinematograful „Republica”;

vineri 17 ianuarie apare în revista *Contemporanul* (nr. 2 /1958, p. 5) un articol semnat Raj Kapoor (traducător

nespecificat), intitulat „Filmele mele”, în care declară: „în ceea ce mă privește, am considerat întotdeauna că filmul nu poate constitui un simplu mijloc de amuzament; sarcina sa primordială este de ordin educativ și el are datoria de a lumina mulțimile, mai ales într-o țară care urmărește progresul. Am avut întotdeauna sentimentul că prin filmele mele contribui într-o măsură la progresul poporului nostru”. Este un articol scris „la cald”, unde chiar comentează unele din filmele românești pe care le văzuse în urmă cu câteva zile: „Am vizionat câteva filme românești și consider că există similitudini între preocupările noastre creatoare și ale cineaștilor români. Iată de pildă, Ideea minunatului desen animat *Scurtă istorie*: e ideea că în epoca satelitului artificial pornim spre cucerirea viitorului, înarmați cu simbolul dragostei, o floare gingașă. Această idee interesantă ne este foarte apropiată”. Nu este primul articol al lui Raj Kapoor în presa culturală românească, cu doi ani înainte publicase în *Flacăra* (nr. 3/ 1956) un text despre „Filmele noastre indiene”, unde descrie felul în care a făcut filmul *Vagabondul*.

Portret-colaj (continuare)...

Ion Bogdan LEFTER

...cu alte secvențe decupate din *Carte despre Toma Caragiu* (Editura Meridiane, 1985):

De Geo Bogza – două tablete din rubrica sa de senectute, din *România literară*. Prima, publicată în revistă în decembrie 1977 – încă sub emoția tragediei. A doua, din 1980, intitulată *Leul*, are următorul motto: „Este un leu la circ și vreau să mă duc să stau de vorbă cu el”, semnat „Toma Caragiu”. Despre cum au ajuns scriitorul și actorul față în față. Se știau unul pe celălalt și s-au recunoscut imediat, fără să se mai fi intersectat vreodată. Text integral: „L-am întâlnit o singură dată pe Toma Caragiu, dar nu pot spune că am dat mâna cu el. Am făcut însă mult mai mult, un gest de neînchipuit cu cineva pe care îl vezi întâia oară. Când ne-am pomenit față în față, la intrarea blocului din strada Colonade, eu coborînd de la prietenii pe care nu-i găsisem, el întorcîndu-se acasă [, probabil că o clipă am rămas locului și unul și altul – vorbisem nu demult la telefon – și atunci, fără să mă gîndesc, lăsîndu-mă în voia unui entuziasm exploziv, am întins mîna spre capul lui, trecîndu-mi de multe ori degetele prin părul-i creț, neîncetînd să repet în timp ce-l priveam drept în ochi:/ – Ai fermecat o țară întreagă.../ Dintru început, îi vorbeam la singular, ca regilor. Nu știu ce va fi gîndit, dar sta sub mîngîierea mea, înclinînd ușor capul asemeni unui berbec fabulos./ – Ai fermecat o țară întreagă... Alte cuvinte nu i-am spus și nu cred ca el să fi rostit vreunul, dar țin minte cum se uita la mine, cuprins de un uriaș amuzament. Cu cîtva timp înainte mă chemase la telefon, intrînd de-a dreptul în subiect:/ – Este un leu la circ și vreau să mă duc să stau de vorbă cu el./ Toma Caragiu îmi propunea să scriu eu dialogul dintre el și leul de la circ./ Era o propunere cu totul neașteptată, dar de dragul lui poate aș fi încercat și cine știe ce și-ar fi spus unul altuia” (p. 169-170).

Detaliu calendaristic: marele actor se născuse în penultima zi din Zodia Leului!

Și detalii de toponimie bucureșteană: Strada Colonadelor, „la coada calului”, cum spuneau pe vremuri bucureștenii, în spatele statuii lui Mihai Viteazul de vizavi de fațada Universității dinspre Bulevardul Elisabeta, pe-atunci numit 6 martie, a

fost rebotezată la un moment dat Toma Caragiu (mai mult ca sigur, Bogza sunase la ușa soților Rusan, în blocul lor comun). Peste cîteva pagini, Mircea Diaconu va spune în cartea memorială Caragiu din 1985, poate că într-un text scris în anii de dinainte, că „murind dintre noi nu ne-a lăsat măcar o stradă sau o sală de teatru cu același nume” (p. 180). Bucureștiul avea să capete și stradă, și sală de teatru „Toma Caragiu”...

Liviu Ciulei îl descrie ca pe „o îmbinare tulburătoare de afecțiune și inteligență, de intuiție artistică și înțelegere intelectuală, de sensibilitate și raționament niciodată dezlipit de adevărul de viață” (p. 171) și-l evocă spunînd, repetînd: „Aș vrea să încerc să joc Othello!” (p. 172). Deci nu doar Lear, ci și Othello!

Prefațîndu-i versurile publicate într-o carte postumă, *Poeme și alte confesiuni* (Editura Dacia, 1979), Ion Cocora le pune în contrast cu interpretările actoricești: „Teribilele lui măști, imprevizibile, derutante, totdeauna de un comic dezarmant, ne-au fascinat într-atît, încît – însuși Toma Caragiu știa acest lucru – nu i-am recunoscut actorului măcar dreptul de a interpreta alte personaje decît din sfera comediei”, însă „comicalul era pentru el doar un mijloc strălucit de exprimare, unul între altele tot așa de strălucite, a unor convingeri filozofice și politice, un mijloc subordonat cu o consecvență programatică satirei”, „o expresie profundă și lucidă a unei conștiințe tragice, deseori cu superioară artă disimulată” (p. 174-175).

E reprodus un articol din 1984 al lui Radu Cosașu, portret de-o mare expresivitate, în stilul casei: „Caragiu va interpreta – pe ecran – rolurile lui enorme din care dispar sfioșenia, blîndețea, amabilitatea, legiferînd o tipologie «violentă și fără maniere» fără de precedent pînă la el, de maximă semnificație pentru lupta artei noastre cu tot ce e brutalitate, primitivism și sălbăticie de speță. [...] Caragiu instituie o energie a geniului dezvoltat care va lumina de-a pururi tot ce ține de complicatele și esențialele relații dintre stăpîni și slugi pe scena lumii. Și încă n-am spus de-ajuns: el va descoperi în aceste întruchipări ale răului o duplicitate de nimeni încercată pînă la el; el va da brutalității, poruncii, «ordenului» o jovialitate stupefiantă, o bonomie umană incredibilă, o

melodie a vocalei care-l va coborî în cotidian de vei înmărmuri, șocat. Acolo unde se înstăpînise o ferocitate unilateral demascatoare, el va aduce subversivitatea benefic derutantă a unui umor non-conform, distrugînd clișeul” ș.a.m.d. (p. 179-180).

Stere Gulea confirmă intuiția Anei Blandiana: „Marea, imensa popularitate pe care o avea Toma venea, cred eu, mai ales din faptul că spectatorul, oricare era el, se simțea implicat cu gîndurile și sentimentele lui – neconștientizate poate pînă-n clipa în care și le vedea exprimate – în contemporanul său fermecător care era Toma. Pentru că în jocul lui Toma nu se exprima doar talentul suficient sieși, ci întreaga simțire a contemporanilor săi, care păreau să-i fi încredințat lui sufletul să li-l exprime” (p. 183).

Manole Marcus își amintește cît de greu a mers filmarea scenei finale din *Actorul și sălbaticii*, a morții personajului. Regizorul îl întreabă: „– Ce se întîmplă, Tomiță?/ M-a privit în ochi. N-am să uit niciodată privirea lui. Ochii lui pe care îi cunoșteam atît de bine, calzi, buni, sinceri, erau acum înspăimîntați. Cuprins de un fior lăuntric, cu o voce care parcă nu era a lui, a rostit încet, sfios:/ – Iartă-mă... Nu știu să mor...” (p. 185).

Detalii interesante despre Caragiu aspirant la Conservatorul de muzică și artă dramatică, de dinainte de admitere și de la începutul studenției, oferă colegul său de promoție și de clasă George Mihalache-Buzău, cu studii deja în curs la Drept, devenit apoi avocat (p. 185-189).

Altă mărturie importantă e cea a umoristului Dan Mihăescu, scenarist și regizor cu care Caragiu realizase multe „scheciuri” comico-satirice de televiziune. De la el aflăm că marele actor l-a solicitat, probabil către sfîrșitul vieții sale, pentru un proiect rămas nerealizat: un spectacol de... circ în care să joace rolul unui clovn! N-a fost doar o idee de-o clipă: Caragiu și-a dorit mult s-o concretizeze și a făcut pași importanți într-acolo: s-a documentat, a exersat, atrăgîndu-i în aventură și pe complicități săi. Dan Mihăescu a compus mai întîi epilogul, transcris în textul său evocator. Mărturie din nou integrală: „Un vis-dorință al prietenului Toma a fost să joace la circ. Clovn! Ne-a luat la spectacole (pe mine și pe Grigore Pop, cel cu care am scris majoritatea momentelor satirice jucate de marele actor la TV); a învățat să meargă pe picioaroange, să se balanseze în trapez, ne-a adus volumele din care s-a documentat Fellini, pe care le-am citit împreună./ Înainte de a scrie textul viitorului său spectacol, a vrut să știe

cum îl prezentăm, dacă am înțeles noi de ce vrea el să pășească de pe scenă în arenă și, dacă am înțeles, cum vom spune asta publicului. Și atunci, am început cu... epilogul. Un epilog în care proaspătul clovn urma să se destăinuiească. I l-am citit și a zis că: «e aproape ce trebuie». Însemna că i-a plăcut./ Clovnul Tomiță ar fi vrut să le spună spectatorilor că a venit în casa circului fără prejudecăți, copil, cu mîndria secretă că devine coleg cu oamenii care au învățat arta curajului în mai puțin de... 2000 de ani. Printre oamenii care ne arată cum pot fi înfrînte căderile, cu dorința de a te înălța, din nou, în fiecare seară./ Și dacă, încurcîndu-i, va încerca să glumească uneori, atunci să ne aducem aminte de vorbele vicleanului «Will», că: «Soarta unei glume depinde de urechea care o ascultă, nu de gura care o spune»./ În această clipă, s-ar fi stins rivaltele din cupolă și, la lumina unui singur proiector, el și-ar fi scos masca de clovn. Și cu chipul pe care i-l știm, și cu glasul pe care nu-l mai auzim, ar fi spus celor de față:/ «...Dar s-a făcut tîrziu. E ora despărțirii noastre. Așa se întîmplă mereu: cu fiecare bătaie a ceasului, timpul își ia rămas bun de la noi. Acum, în reflectoare, întinericul își face cuiburi pentru noapte. Să ieșiți încet, copii. La menajerie, somnul a închis toate porțile. Doarme, într-un colț, pînă și leul cel bătrîn, care, odată, demult, și-a mîncat dresorul și de atunci... a rămas muritor de foame./ Artiștii își adună, acum, pe curat, într-o agendă a inimii, aplauzele dumneavoastră. În schimbul lor, ne-au învățat efortul cu care se construiesc, atît de simplu, minunile. Și, dacă promiteți că rămîne între noi, v-aș sfătui să nu aruncați biletul de intrare. O dată cu el, ați cumpărat miracole./ Am fost în seara asta, și voi fi, ucenicul acestor maestri vrăjitori care ne farmecă, neconștient, în toate anotimpurile trecerii noastre prin lume.../ Pentru asta am rămas, acum, aici, o clipă în urma lor, ca să le mulțumesc. Lor și dumneavoastră, care ați confirmat prin această prezență o dragoste reciprocă./ S-a făcut tîrziu, e ora despărțirii noastre. Noapte bună, copii, noapte bună, oameni mari...»” (p. 189-191). Monolog rezonant cu cel final din *Actorul și sălbaticii*, impresionant de potrivit marelui actor, marelui artist sofisticat care ascunde în spatele măștii comice sentimente și gînduri profunde. Parcă-l vedem și-l și auzim pe Caragiu rostindu-l... Și să dăm atenție și referințelor sale: Shakespeare, Fellini...

În pragul unui nou mileniu.

Reflecții despre trecutul recent al teatrului „Toma Caragiu” (5)

Lucian SABADOS

Intențiile mele programatice legate de diversificarea ofertei de spectacole, prin promovarea unor formule de studio, care să apropie spectatorul de actor, s-au cerut a fi completate, pe lângă reprezentațiile de la sediu, și de alte spații teatrale, eventual din Capitală.

Dar, înainte de a evoca „aventura noastră bucureșteană”, doresc să detaliez țintele, motivele și beneficiile unor asemenea experiențe teatrale. Interesul acestei explorări artistice este benefic ambelor părți, atât pentru actori, ce se văd provocați o dată în plus de apropierea de spectator, în direcția nuanțării și dezvoltării cât mai sincere și adevărate a mijloacelor sale de expresie, cât și pentru spectator, ce se vede invitat să pătrundă în „atelierul intim de creație” al actorului, într-o relație complice, asumată și destinată în ultimă instanță adevărului scenic. Plus că, pentru actor, aceasta este o adevărată „școală a adevărului trăirii” și implicit, de nuanțare și verticalizare a mijloacelor sale de expresie: dicția, rostirea, impostăția, mimica, gestică ori plasticitatea corporală, cu toate urmând a fi subordonate adevărului și firescului scenic!

Dar să revenim la povestea noastră.

La mijlocul anului 2000, șansa unei vechi și frumoase camaraderii profesionale cu actorul bucureștean Mihai Voicu, ce deținea generosul spațiu al galeriilor „Hanul cu tei” de pe Lipscani, am transformat-o, prin interesul și deschiderea sa, pe de o parte, și preocuparea mea de a identifica o locație stabilă a teatrului nostru în București, pe de altă parte, într-un parteneriat *win-win*, în

sensul în care un amplu spațiu din Galerii să poată fi transformat de două ori pe săptămână, marțea și vinerea seară, în... Teatrul „Hanul cu tei”.

Amenajările urmau să fie operate de către tehnicul ploieștean, într-o formulă foarte simplă și operativă, cu costuri minime. Instalația de lumini, de asemenea, beneficia de echipamentele (mai vechi, unele chiar casate!) ale teatrului.

Așa a început, din iunie 2000, experiența noastră bucureșteană, timp de doi ani! Astfel că teatrul ploieștean a fost și a rămas singura instituție profesionistă de spectacole, din afara Capitalei, care a beneficiat de un spațiu scenic stabil în București!

Și, vă asigur că sălile au fost întotdeauna la capacitate maximă, cuprinsă între 80-100 de locuri, funcție de decorul și particularitățile fiecărei reprezentații.

Spectacolul care a deschis prima stagiune bucureșteană a fost *Cafeaua domnului ministru* de Horia Gârbea, urmat în luna octombrie de o altă premieră, *Conversație după înmormântare*. Acest din urmă text, deopotrivă profund, misterios și poetic, creația autoarei franceze Yasmina Reza (în traducerea românească a lui Alex Leo Șerban), în lectura filigranată, modernă, minimalist dar profund asumată psihologic a regizorului teatrului, Cristi Juncu și în formula scenografică spiritualizată și rafinată a artistei Andreea Mincic, a rămas cu siguranță în memoria spectatorilor mult timp, ca o adevărată profesiune de credință estetică, semn simbolic și „legământ” al unei noi generații de creatori.

Minimalism formal, dar maxim de efecte; sugestie aparent vagă dar de fapt invitație la o lectură „cu sertare”. O nouă poetică, susținută de principalii actanți ai discursului artistic, actorii, judicios îndrumați de regizor spre o interpretare firească, fără asperități, conducând cu măiestrie spectatorul spre o trăire comună și simultană cu actorul.

Actorii Ioan Coman, Raluca Zamfirescu, Oxana Moravec, Claudiu Istodor (invitat în spectacol), Lucia Ștefănescu și Alexandru Pandele surprind, ca într-un ritual, dar cu surdină, dezagregarea unei familii, a unor îndelungate relații umane; o poveste tulburătoare, cu accente tragice, dar într-o desfășurare în relanti, cu frâna de mână trasă... Un mare succes, estetic și programatic, un spectacol prin care teatrul nostru a pășit fără ostentație într-o categorie de forță (artistică) superioară. Traseu continuat în anii următori cu succes și strălucire de alți mari regizori reformatori.

Cele două deplasări săptămânale la București,

timp de doi ani, au rămas în memoria noastră și prin adevărata aventură... de a pătrunde în mijlocul unei artere atât de aglomerate așa cum este Lipscaniul bucureștean, dar și prin inevitabilul popas, la întoarcerea spre Ploiești, la faimoșii mititei de la *Cocoșatu'*...

Înainte de sărbătorile de iarnă ale anului 2000 am avut bucuria de a regiza, la scena mare, o mica bijuterie dramaturgică, faimoasa comedie *Chinezii* de Michael Frayn.

O comedie tipic englezească, cu umor rafinat, meșteșugit, dar numai aparent „ușurică”, care își propune o radiografie necruțătoare a societății moderne de oriunde; o lume într-o continuă mișcare browniană, plină de automatisme, superficială, prețioasă, caraghioasă (dar nu simpatică!), o anticameră a unei stări nevrotice, surescitate și grotești.

Colegii actori Ana Bart, Dragoș Câmpan, Ilie Gălea, Carmen Ciorcilă și Ionuț Burlan au creionat cu talent, măsură și dăruire o lume mecanică; dar și periculoasă, prin lipsa de substanță omenească.

O altă premieră, interesantă ca propunere și împlinită ca realizare, cu un mare impact la public, a fost cea cu piesa *N-avem bani, nu plătim*, a faimosului laureat al premiului Nobel pentru literatură, italianul Dario Fo, el însuși comediant.

Regia a fost încredințată tinerei; dar promițătoarei

artiste Ada Lupu, iar scenografia a fost semnată de Vittorio Holtier.

„Spectacolul nostru este despre Supraviețuire și despre supraviețuitorii sărăciei, foametei, politicii și chiar religiei, supraviețuitorii pasionați, aventuroși și neobosiți care speră să atingă răgazul emoțional de a spune *te iubesc*”. Piesa a fost scrisă cu 30 de ani înainte de premieră, fiind inspirată și provocată de o situație politică reală, într-o scriitură satirică iar „astăzi, în anul 2000... este modernă și actuală” afirma cu tărie regizoarea în caietul program. Eu aş adăuga că acel spectacol din 2000 ar fi perfect actual și în 2026...

O distribuție bine articulată, cu Carmen Ciorcilă, Roxana Ivanciu, Mihai Coadă, Constantin Cojocaru (invitat) și Karl Baker a completat și susținut memorabil demersul regizoral. Teatru politic, teatru social, teatru documentar, teatru ludic, dar Teatru, așa aş rezuma parcursul spectacular al acestui titlu.

Dar povestea merge și mai departe...

Acum aş vrea să pășim în toamna anului 2001, la începutul stagiunii 2001-2002, cu premiera absolută a piesei *Petrecere într-un pian cu coadă*,

operă a dramaturgului Mihai Ispirescu, ploieștean ca obârșie.

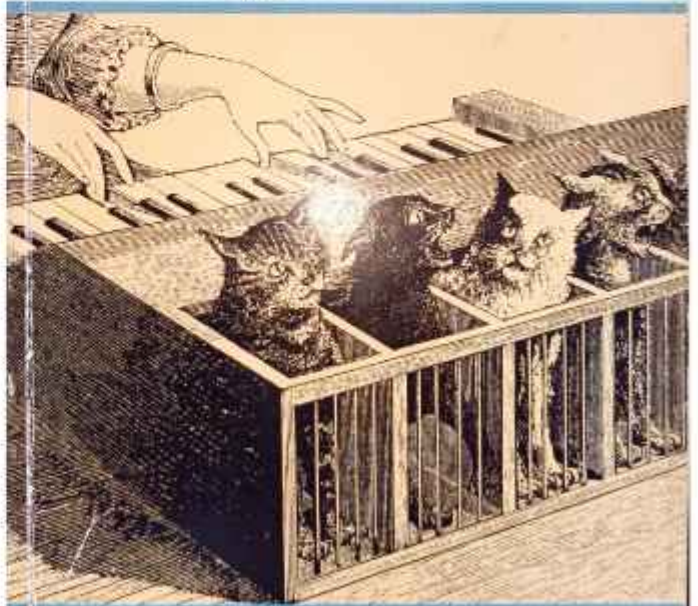
„Piesa, ca și în cazul multora dintre piesele sale anterioare, este o inspirată parabolă sentimentală, ceea ce va să zică: o parabolă existențială, un mod prefăcut (duios și umoristic) de a vorbi despre destin și ratăre, iubire și eșec, trecere și petrecere în lumea cotidiană. Ce e interesant e că toate personajele piesei sunt naturi bovarice, toți fug din existența lor într-un spațiu utopic, la limita între absurd și înduioșător”, spunea regretatul critic, academicianul Eugen Simion.

Dramaturgul înfățișează aceste destine fără cruzime, cu o ironie fină, îngăduitoare, înseninând într-o oarecare măsură tragicul din *râsu’-plânsu’*

MIHAI ISPIRESCU

Petrecere într-un pian cu coadă

4+1 comedii tragice

CARTEA ROMÂNEASCĂ

specific și trăgând comedia, adică petrecerea cu vorbe, spre zona de umbră și suferință, acolo unde s-a instalat pe neobservate tragicul existenței.

Adică exact pe traseul gândit regizoral de mine și scenografic de arhitect Cosmin Ardeleanu, cu tușe de grotesc, absurd, suprarealist și caricatural, pentru că așa ne conduce și inspiră povestea și traseul de destin al acestor personaje, care pendulează obsedant între viață și moarte, între trezie și visare, între comic și tragic...

Acest spectacol a fost una dintre provocările cele mai mari ale parcursului meu regizoral, asta și pentru că povestea se situează într-un spațiu simbolic ploieștean, într-o secvență de memorie vie, reală, a lui Mihai Ispirescu, în care unele personaje, cu nume imagine firește, au existat în realitate!

Distribuția, în frunte cu Tudor Smoleanu (debut în teatrul nostru!), îi mai consemna pe Ilie Gâlea, Karl Baker, Ana Bart, Cristina Moldoveanu, Lucia Ștefănescu, Alexandru Pandeale... Îi port în suflet pe acești actori, pentru că, și pentru ei, provocarea artistică a fost maximă!

În încheierea acestui episod aș vrea să mă opresc la un spectacol mai special, întrucât textul acestuia a fost produsul unei metode de creație alternative, „work in progress”. Este vorba despre piesa *Cetățeni de onoare* a autorului maghiar contemporan Siposhegyi Peter, lucrată în această tehnică dramaturgică, alături de regizorul spectacolului, Szabo K. Istvan (cel care a asigurat și traducerea textului) și, parțial, de subsemnatul.

A rezultat un spectacol incisiv, deopotrivă politic și social, cu o amplă perspectivă asupra societății maghiare de astăzi, dar și a celorlalte foste țări comuniste, în căutarea unei noi identități, o tranziție îndelungată, dureroasă, confuză, grotescă uneori, spre o jinduită dar necunoscută democrație.

Scrisa Szabo K. Istvan în caietul program: „Ideea realizării unui spectacol pe o temă ce ne frământă în aceeași măsură, avea să implice și un al treilea *analist* al fenomenului de tranziție a conștiinței, dintr-o stare în alta, dramaturgul Siposhegyi Peter.

Granița, de astă data ca un popas spiritual și nu în ultimul rând, un exercițiu al prieteniei, aș dori să o putem converti în reprezentarea unui bun comun: dragostea de teatru, această fugă iminentă de granite, calea întoarsă spre esență”.

Scenografia, modernă și expresivă, a fost semnată de arhitect Damokos Csaba, iar distribuția i-a adus la rampă pe Mihai Coadă, Raluca Zamfirescu, Roxana Ivanciu, Ioan Coman, Alexandru Pandeale, Ilie Gâlea, Andrei Vasluiianu, Theodora Stanciu, Dragoș Câmpian, Marian Despina, Carmen Ciorcilă, Tudor Smoleanu, Cristina Moldoveanu și Karl Baker.

Într-un final, spectacolul reușește să răspunda numai parțial la toate întrebările ce reies din desfășurarea dramei, acolo unde știința politicului încă tatonează.

Rămâne numai Istoria, ca martor rece și necruțător...

Va urma

Nostalgii **retro** în lumea **digitală**

Marian NEGUȚU

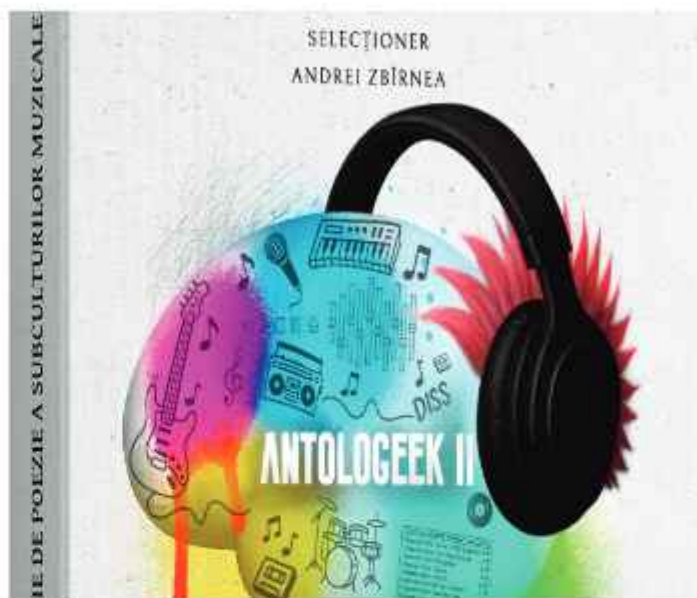
Antologeeek II. O privire poetică asupra subculturilor muzicale de ieri și de azi

selecție de Andrei Zbîrnea, Editura pentru Artă și Literatură, București, 2026

Dacă *Antologeeek I* era „o privire poetică a subculturilor urbane și nu numai”, a doua antologie coordonată de Andrei Zbîrnea reunește poeme ale unor autori români contemporani, începători și cu vechime, mai puțin cunoscuți și consacrați. Mă număr și eu printre cele 32 de nume invitate să participe la acest proiect, dar în rândurile următoare voi scrie despre caracteristicile generale ale poeziei din volum, pentru că, dincolo de diversitatea stilurilor și abordărilor, există și aspecte unitare.

Volumul, lansat la Gaudeamus 2025, este împărțit în trei părți: *Îți place Ozzy*, *Zilele Orașului* și *Poveste de dragoste la tech house*. Este de remarcat că, deși mulți dintre poeții selectați sunt tineri, referințele muzicale sunt ancorate în muzica anilor '70, '80, '90, îndeosebi în muzica rock. Florin Dumitrescu scrie despre Ozzy Osbourne și Iris, Constantin Buduleci despre Sepultura, Megadeth, Cannibal Corpse, Iron Maiden, Anastasia Coste despre AC/DC, dar și despre melodii ale formației românești Phoenix sau a celei sârbești S.A.R.S. În poemele altor autori apar Kurt Cobain, The Who, Rolling Stones, Black Velvet, Linkin Park, Pink Floyd. Sunt și referințe la muzică actuală, deși mai puține: Taylor Swift, Ariana Grande, Agnes Obel, Stromae, Alternosfera și alții. Ca genuri, pe lângă rock, care este majoritar, poeții au scris și despre folk, pop, rap, muzică electronică, punk, indie.

Maria Ciurea scrie despre muzica folk: „la 16 ani n-are cum să-ți placă folkul dacă nu ești obligat” (*n-are cum să-ți placă folkul*) și despre „rockul de tată”, reprezentat de Iris și Cargo, de care în final se va elibera, marcând desprinderea de mediul familial și maturizarea, subliniind diferențele generaționale la nivel cultural (*rock de tată*).

Alin Ioan scrie în același registru în poemul *cel care mulțumește că pe lume există muzica*. Întâlnirea cu părinții îmbătrâniți este suportabilă doar pe fondul muzical al postului Rock TV: „de cele mai multe ori când îmi vizitez părinții/ îi găsesc cu TV-ul pornit pe știri/ după ce le dau bună ziua/ și-i îmbrățișez/ zapez în căutarea singurului post de muzică relativ decent din grila lor de programe/ Rock TV”.

Irina Francisca Ion creează o imagine a eului prins într-un mediu citadin pe care îl simte anacronic și advers, în care „dacă ne seacă oceanele/ să fim lichidul care se strecoară/ și ia forma locului lipsă/ într-o mare de CD-uri cu modern talking” (*modern talking selgros craiova*).

Muzica este, pentru multe dintre numele incluse în antologie, un vehicul al nostalgiei, chiar și pentru cele tinere, aflate la vârsta de 20+. Cu această ocazie remarcăm că sunt fondate discuțiile din online și din mediile psihologilor despre sentimentul nostalgic la generația tânără. Există o mutație determinată de supraexpunerea la tehnologie și impactul acestuia asupra indivizilor (golirea de energie, epuizarea emoțională, expunerea la conținut cu potențial traumatic, interacțiuni toxice) care face ca trecutul și realitatea offline să devină refugii, invers față de ce se întâmpla la generațiile anterioare (evit categoriile boomeri, mileniali, Z, care nu corespund societății

românești), care căutau medii alternative realității de zi cu zi, neconectate pe atunci. „Să asculți Tina Turner la un chef/ cu pătura pe geam era bengos” scrie Constantin Buduleci în *discul*.

La Ligia Keșișian, nostalgia e dublată de durere. În *În câte limbi îi cântă copilului din tine*, muzica unui turc transmite durere, „într-o limbă/ pe care ar trebui să o disprețuiesc/ o limbă care nu mă leagă, / în care 200000 de copii/ sunt doar legendă.” În *Lenuța*, „Două strofe și un refren pe o casetă galbenă/ mai păstrează vocea Lenutei”, muzica fiind astfel o formă de înfrângere a morții și salvare a memoriei. Ioana Luna Șerban are trei texte care poartă același titlu, *Anyone here în 2025?*, care face referire la întrebarea care apare des pe Youtube, în comentariile videoclipurilor unor piese vechi. „E cineva înapoi în 2000/ hoinar departe de părinți și de autoritatea lor în căutare de postere/ și ecrane întâmplătoare ascunse în magazine lângă manechine” (*Anyone here în 2025 I*).

La Ioana Tătărușanu apare nostalgia unui trecut netrăit, amestecat cu ironie: „să mă fi născut în anii '70 când afară/ de bomba nucleară războiul împotriva/ drogurilor războiul din Vietnam/ părul lins al lui Nixon strălucitor/ în muzeul figurilor de ceară/ ce frumoasă era viața” (*poem cu umbră*). În poemele ei apar trimiteri la hipioți și viața lor liberă. Nostalgia este dominantă și în versurile lui Andrei Crăciun. „Cel mai des și simplu visez/ că trăiesc iar în Twin Peaks/ [...] aud muzica lui Badalamenti și viața devine îndurabilă” (*Cântarea cântărilor*). Poemul este de fapt un imn pentru „muzica lumii dispărute”, care este, evident, tinerețea: „anii '90, 2000, 2010, până la jumătate/ toată tinerețea noastră spulberată de trecerea timpului”. Referințele la Michael Jackson, Queen, Tupac, Nirvana sunt dublate de lucruri încărcate de sentimentul nostalgiei, ca lichiorul Tanita, țigările Maro, telefonul fix, precum și de mari figuri ale fotbalului din anii copilăriei: Baggio, Hagi, Maradona. Parcursul în trecutul personal și generațional continuă și în *Poemul despre anul 1996* și *Muzica pe care în tinerețe*. Versurile „Pe Hrușcă am cunoscut demult, tare demult/ o directoare de resurse umane/ de la firma unui mare hoț din tranziție” (*Muzica pe care în tinerețe*) surprind contextul social de după revoluție, marcat de trecutul comunist și democrația cu iz oligarhic care se înfiripa.

În ce privește iubirea, pentru poeții și poetele din volum muzica este soundtrack al poveștilor de

dragoste, precum și limbaj al iubirii. Corporalitatea, care este o temă recurentă în poezia de după 2000, își face loc și în *Antologeeek II*. Corpul are un ritm propriu, care face parte din muzica dragostei, a memoriei, a durerii sau a identității. La Roberta-Andreea Popescu, pielea este o graniță ștersă de iubire (*ultima oară când mi-ai sărutat venele*). La Ana Zett, corpul este surprins în actul erotic: „ăștia doi se pun pe-un butoi din spate/ coate, coate, genunchi/ latex, piele/ transpirație, piele/ respiră” (*poveste de dragoste la tech house*). La Lavinia Băra, corpul generează propriile realități și ficțiuni: „Cred în mituri despre menstruație și aproape mă închin la/ pilula aia mică și singuratică dintr-un blister uriaș/ fiindcă lumea e în plin proces de reconfigurare”. (*sutură*)

Deși în poemele din antologie muzica este, în general, din vremea dispozitivelor analogice, ea este parte dintr-un univers marcat de tehnologiile moderne, ca în poemul *dimineață. aprind veioza și îmi fac o cafea*, de Carmen Florea: „verific calendarul & programez niște postări/ respir. Alexa, play Agnes Obel, Falling, catching!”

Nu puteau lipsi referințe la versuri celebre din istoria umanității. Știam dinainte să deschid cartea că cineva va rescrie versul lui Homer: „Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul”. Previzibilul a fost băicoianul Florentin Popa, care îl include într-un poem vast, în care muzica este parte dintr-un „trip pe care știu atât/ de bine să-l încep, dar nu știu niciodată să-l închei” (*aurora terminalis*). *Antologeeek II* este o colecție de texte care merită citită și pentru a descoperi cum se leagă muzica de creația și imaginarul din poezia contemporană. De asemenea, este un liant între personalități diferite și generații, de aceea închei cu versurile Simonei Popescu, din poemul *A Different Age*: „Avem vârste diferite/ Ne leagă muzica.”

„Infern 9”, linogravură, Radu Luminița, România, 2025

Ildiko Șerban: „Ziua în care am împărțit corect părți din mine”

Interviu realizat de Vlad Mușat

Ai debutat cu poezie odată cu mine, în 2020, la Editura Junimea și vreau să ne descrii puțin momentul în care ai aflat că vei fi publicată, cu toată povestea din spatele acestei bucurii.

Cum trec anii! Îți mulțumesc, dragă Vlad, că nu m-ai uitat! Citeam întrebarea și aproape instantaneu am re trăit un amalgam de emoții. Revenea filmic: faze, expresii, gesturi, culori, sunete, chiar și momentul ăla fain în care m-ai privit puțin derutat când te-am botezat „bro”. Printre alte flash-uri, m-am revăzut în restaurantul hotelului unde mi-am rezervat camera, servind cina singură, cu trofeul și buchetul de flori puse pe colțul mesei, imaginându-mi că de pe scaunul celălalt îmi zâmbește soțul meu.

Nu mi-am făcut probleme că am călcat uzanțele și nu am fost cu voi la cazarea oficială. Îmi trăiam momentul în felul meu. Normal că mi-am amintit și bucuria, și amarul care au dus la acest debut onorant. La vârsta mea ești un om închegat, nu prea mai ai nevoie de validări, exceptând puseurile mici de orgolii de pe lista aia cu „ce ar mai fi de bifat”.

Povestea e simplă: echilibrul fărâmițat de moartea soțului, depresia, reîntoarcerea la literatură după aproape trei decenii și insistența unei prietene din online, Gabriela Ana Bălan, să trimit manuscrisul la concurs. Nu mă interesa recunoașterea literară, dar gândul că îmi pot bifa de pe listă și acest vis, și mai ales debutul editorial sub numele prestigioasei edituri – că despre Editura Junimea vorbim – m-a făcut, după lungi interogatorii cu mine însămi, să selectez din 138 de poezii, scrise în avalanșă într-o lună și un pic, pe cele 80 pentru concurs. În ultima zi în care puteai să trimiți manuscrisul, cu ligheanul sub birou și picioarele în apă rece, la faza de „cap limpede”, renunțând de zeci de ori, plângând și tastând, am dat drumul e-mailului la ora 23:45. Atunci, în câteva minute, s-a așezat liniștea și pur și simplu am știut că am făcut ce trebuia și că asta va fi recompensat. Sună ciudat, dar e adevărat: am fost sigură că manuscrisul meu va fi premiat. După câteva zile chiar am început să-mi fac

bagajele.

Când am fost sunată de poetul Dan Vâță, care a fost membru în juriu, eram la serviciu. No, am o vârstă, lucrez cu copii, acolo sunt „doamna” și imaginează-ți faza cum „doamna” iese din birou, trece pe hol ca o zăludă, strigând „Am câștigat! Am câștigat!”, fuge prin curte, țopăie, plânge, râde etc. Era vestea unei confirmări! Și reacția, așa cum sunt, reală, fără strop de teamă de ridicol. Bucurie curată!

Pe lângă cele trei cărți de poezie (*Sarea din pustă* – Editura Junimea 2020; *La cumpăna furnicilor*, 2020; *Cuțit fără copac*, 2020), ai publicat și două cărți de proză scurtă (*Cuibul din păsări*, 2022; *Trenul de zece și un sfert*, 2022), toate fiind apreciate de critici. Ce ai la sertar, poezie, proză? Poate ne poți da câteva detalii despre planurile tale.

Volumele de care zici au venit ca un suvoi. Scriam ca în transă. Într-o zi, stând în foișor, am auzit o mierlă. Cânta dumnezeiește printre frunzele nukului din curte. Ceva în

mine s-a reaşezat. Sensul lucrurilor, variaţiunile egoului, măştile sociale, greutatea unei moşteniri vii, celestul şi multe altele au pălit în faţa perfecţiunii şi am început o luptă acerbă cu inspiraţia. Refuzam să mai deschid laptopul! Şi lupta asta a durat ceva.

Dar când eram invitată de reviste, ca un copil cuminte mă aşezam în faţa tastaturii şi scriam inedite. La un moment dat am realizat că, tot răspunzând revistelor, am material pentru un nou volum de poezii. Nu ştiu cum se va numi şi nici când va îmbrăca haina de tuş a unei tipografii.

Într-un alt folder am câteva proze scurte. Când se va umple folderul şi cu ce, habar nu am. Acum aproximativ doi ani am şters fără regret vreo 70 de pagini dintr-un roman. La recitare mi s-a părut prea facil. L-am regândit. În vara asta l-am reînceput. Nu am avut încotro, pentru că mă bântuiau personajele. Am împărtăşit fragmente doar cu o bună prietenă scriitoare şi reacţia ei... no, nu vreau să mă laud.

Oricum, soarta unui volum nu ţine de autor, ci „de vremuri şi soroace”. Deci scriu, dar altfel. Aşezat. Calm.

Locuieşti în Curtici şi ştii că îţi place liniştea. Vreau să ne dezvălui cum arată o zi productivă, din punctul tău de vedere.

Productivitatea era materie de studiu încă din vremea tinereţii mele. Productivitatea şi eficientizarea. Se calcula tot, de la kaloriile coşului zilnic la calitatea exportului. Acelaşi lucru se face şi azi. Cât eşti de folositor societăţii este standardul nedrept al evaluării. Tocmai pentru că este un cântar cu miză, productivitatea nu este ţelul meu. Organizarea, da, dar numai ca să se înmulţească orele în care pot sonda liniştea. Organizarea este în funcţie de anotimp. Când îţi scriu aceste rânduri e început de iarnă. Ziua începe cu ieşitul în curte şi privitul cerului. Chiar şi dincolo de nori e ceva ce merită trăit. Apoi vine partea practică: scosul cenuşei, căratul lemnului, făcutul focului, băutul cafelei. În surdină, Radio Cultural. Şi în bucătărie, şi în dormitor, şi în foisor. Asta când nu sunt la serviciu. Cafeaua se prelungeşte cu mesajele cu fetele mele. Ele sunt adevărata mea moştenire. Apoi văzutul noutăţilor online. Mă bucur de fiecare text de calitate citit sau de evenimentele din viaţa prietenilor. Uneori corectez texte, ale mele sau ale altora, alteori recitesc incipituri şi le finalizez sau le şterg pur şi simplu. Nu am un număr de pagini care trebuie citite, dar când mă prinde o carte uit

că aproape totul trece prin stomac.

O zi productivă? Ziua în care am împărţit corect părţi din mine destinatarilor care merită şi în care liniştea miroase a cer.

Literatura te-a ajutat să treci peste anumite momente mai puţin plăcute. Ce anume cauţi când deschizi o carte?

Bună întrebare! Nu caut. Când deschid o carte, am libertatea de a face ce vreau cu trăirile, gândurile, imaginaţia, erudiţia unui om. A unui om! De aceea nu caut, ci doar mă familiarizez cu o altă abordare, cu care pot sau nu rezona, în funcţie de adâncimea sau înălţimea discursului.

În primă fază citesc în diagonală, răsfoind. E un timp în care intru cumva în contact cu vibraţia volumului. Apoi citesc pagină cu pagină sau pe sărite. Dacă am o responsabilitate faţă de text – trebuie să prefătez sau să scriu pe coperta a patra – totul se schimbă: intru în alertă, verific tot ce pot, caut inadvertenţe, alunecări de logică, punctuaţie, mesaj, paginaţie, imagini forţate, revin iar şi iar asupra textului.

Deci caut doar când părerea mea are vreo relevanţă. În rest, lectura e respect pentru actul de creaţie şi internalizare acolo unde mesajul se pliază pe structura mea.

„Întotdeauna mi-am imaginat Paradisul ca fiind un fel de bibliotecă.” (Jorge Luis Borges). Cum arată colţul tău de rai şi ce cărţi ne recomanzi?

În răspunsul la această întrebare cititorii revistei vor căuta nume. Nu le vor găsi. Cine sunt eu să decid? În România se scrie masiv. Nimeni nu are timpul fizic necesar să citească tot. Cărţile le recomandă marketingul, prin notorietatea pe care o construieşte autorului.

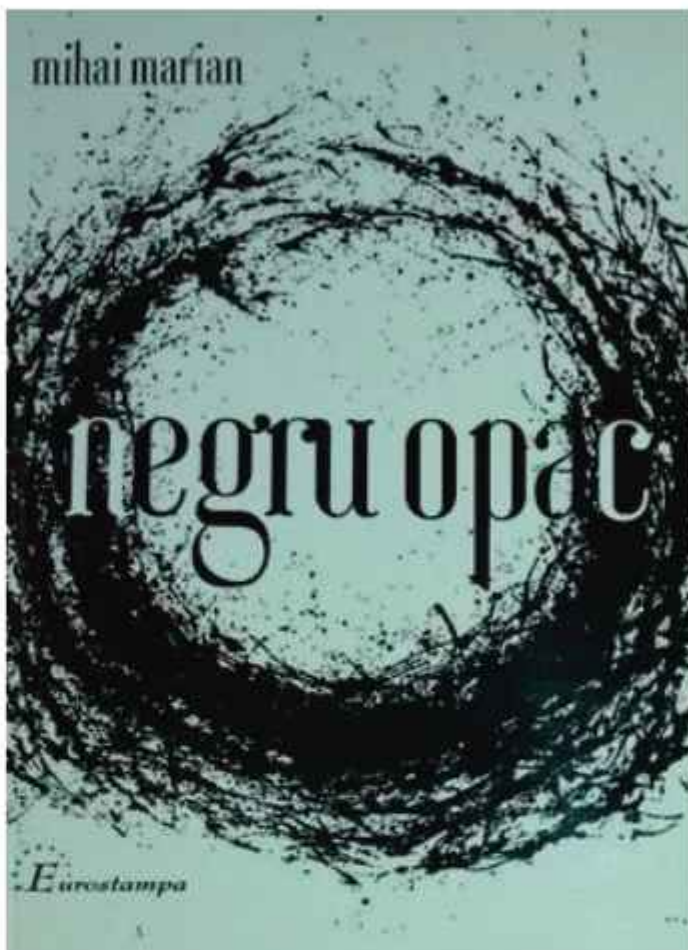
Ce citesc? Poezie şi proză contemporană, editoriale, eseuri şi ce mi se mai lipeşte de ochi, dar ca plasă de siguranţă revin periodic la Biblie. Aici am un pic de tupeu de „recomandator”, dar dacă e citită doar ca adjuvant la cultura generală, rămâne un cumul de cunoştinţe şi atât. Abia când faci conexiuni cu alte domenii, Biblia devine vie şi presupun că de aceea a şi fost numită „Cartea Cărţilor”. Şi, ca să închei tot în notă personală: îl admir pe Borges, dar Paradisul meu nu este o bibliotecă plină de cărţi – care, e drept, sunt felii preţioase de uman –, ci Viaţa însăşi, indiferent în care univers se manifestă.

O privire critică retroactivă despre o poezie **radioactivă**

Mihai Marian, *Negru opac*, poeme, Editura
Eurostampa, 2018

Romeo Aurelian ILIE

Mihai Marian (născut în 1975) este un poet cât se poate de original, inclusiv prin prisma unei discreții cu totul aparte, aproape bizare în climatul literar contemporan, unde accentul se pune tot mai mult pe vizibilitatea autorilor în spațiul public și cultural. A colaborat de-a lungul timpului la mai multe reviste culturale, cum ar fi: *Poesis Internațional*, *Vatra*, *Ramuri*, *Familia*, *Sintagme literare* sau *Literadura*. Împreună cu Lorena Purnichi, organizează periodic, la Buzău, clubul de lectură *Noise Poetry*. A debutat în anul 2018 cu volumul de poeme *Negru opac* (Editura Eurostampa, Timișoara), iar un an mai târziu i-a apărut, la aceeași editură, cel de-al doilea volum, *În timp ce tu*, volum reeditat în anul 2022, la Editura Charmides. În anul 2024, tot la Charmides îi apare un

„Pictopoezie no 7”, CGD, Paula Craioveanu, România, f.a.

al treilea volum, *Creaturi matematice reci*. În cele ce urmează însă, mă voi apleca, asupra volumului său de debut, *Negru opac*, întrucât am certitudinea că la vremea apariției sale, și desigur, și mai târziu, acesta nu a fost receptat la justa sa valoare. Îmi voi face *mea culpa* și voi recunoaște că inclusiv mie mi-a scăpat la momentul 2018 receptarea acestui volum, drept care voi încerca acum o reparație morală, dedicându-i, fie și retroactiv, o cronică.

Dintru început, aș vrea să spun că nu întâmplător am folosit în titlul acestei cronici sintagma „poezie radioactivă”, ci pentru că, inclusiv acum, la relectura volumului, ca și atunci, în 2018, la prima lectură, poezia lui Mihai Marian mi-a lăsat în primul rând impresia unei poezii care radiază, dar nu asemenea unui lucru imaterial, cum se întâmplă în cazul

poeziilor scrise parcă direct din sferele cerești, din proximitatea îngerilor și a tot ce este străveziu și diafan, ci asemenea unui metal din care lumina se reflectă, dând astfel naștere unei atmosfere în egală măsură reci și calde. Desigur, de aici vine și titlul volumului, *Negru opac*, sintagmă pe care, de altfel, poetul a folosit-o mult timp ca pseudonim pe rețelele de socializare, înainte de momentul debutului oficial, semn că și-a asumat dintotdeauna această abordare mai curând fizică decât metafizică asupra vieții.

Astfel, în poezia lui Mihai Marian, descoperim, încă de la debut, o predispoziție spre concret, spre material, spre palpabil, inserțiile din lumea materiilor exacte, matematică, fizică, chimie, biologie, fiind prezente la tot pasul (a se vedea inclusiv numele celui mai recent volum de poezie semnat de acesta, *Creaturi matematice reci*). Cu toate acestea, nu lipsește nici dragostea, nu lipsesc sentimentele frumoase, exprimările duioase sau descrierile suave ale unor realități personale diafane. Numai că toate acestea sunt cumva estompate, sau mai bine spus, ținute în frâu, de predispoziția rațională a poetului, așa cum se va vedea încă din poemul ce deschide volumul: „uneori îmi pierd toate simțurile/ se-ntâmplă pe neașteptate/ mâinile par ajunse la capătul propriilor istorii/ picioarele sunt borne bizare/ abdomenul pare umplut/ cu heliu/ levitez prin aerul dens/ gelatinos-sclipitor/ globii oculari se mișcă necontrolat/ transmit mesaje pe care/ doar surzii le-ar putea decipta/ din gură dispare până și gustul/ amar/ și nu mai pot auzi nici măcar cum țeasta/ se sparge-n bucăți/ ar trebui să înnebunesc de frică/ dar cu toate astea mă simt/ fericit/ sunt singurele momente/ în care oamenii/ privesc fără a părea că înțeleg/ ce se-ntâmplă/ dar fascinați de lipsa de orice/ agitație a victimei paralizate/ din care se hrănește/ un animal întunecat și feroce”.

Un alt factor care duce la imprimarea atmosferei

acesteia de „radioactivitate” este minimalismul estetic abordat de Mihai Marian. Acesta, fără a face neapărat economie de cuvinte, are grijă să nu lase în poeziile sale niciun cuvânt în plus, niciun cuvânt inutil sau care ar putea deveni prea explicit, care ar putea spulbera misterul, cum ar spune Blaga. De aici senzația aceea de contragere maximă a ideilor și sentimentelor, de condensare, de reducere la esență, poeziile sale trecând astfel drept atomi ce nu mai pot fi scindați, dar de la care pornește totul în natură. Câteva exemple de astfel de poeme-atom: „orașul s-a redus la puncte și drepte/ arborii/ stropii de ploaie/ străzile/ toate sunt făcute din aceleași materiale:/ beton, praf și neon/ printre gunoarie/ câini concentrici/ adu-mecă existența/ modul nostru favorit de a muri/ tristețea pneurilor/ scrâșnește în intersecții/ în min(t)e/ încă asmuți neobosită/ tăcerea”; „oglinzi retrovizoare/ ochii mei/ amintirea ta/ în punct mort”; „era iarnă spre toamnă/ țările plecau în păsările calde/ frunzele se descopăceau/ viile se coceau în struguri/ în săptămâna din ziua/ când te-am iubit apoi te-am pierdut”; „ieri a nins fără/ tine/ răni albe erau/ străzile toate”.

Din ultimele două poeme citate mai sus, vedem de asemenea că poetul Mihai Marian nu este cu totul lipsit nici de simțul ludic, nici de simțul jocului estetic al inversării logicii de tip cauză-efect, prin care sugerează tendința aproape generală a lumii de a se sustrage unei logici firești, și nici de sensibilitate, el căutând și chiar reușind să își arate sentimentele, chiar dacă într-o manieră mai puțin extrovertă decât a îndrăgostiților clasici, a romanticilor incurabili.

Așadar, vedem că încă de la debut, Mihai Marian se impune ca o voce unică în peisajul poeziei românești contemporane, o voce pe care nu mă sfiesc să o numesc în continuare radioactivă, pe care și-a păstrat-o până în prezent nealterată, ceea ce îl face nu doar original, dar și recognoscibil. Putem vorbi deja, fără teama de a greși, de o marcă înregistrată Mihai Marian, în poezia română contemporană.

O istorie subiectivă în versuri a literaturii române (IV)

Daniel PIȘCU

Alexandru Ivasiuc
(Bravissimul)

Și el, unul din cvintetul
inteligenței noastre,
îndrăgostit de o retorică
eseistică oxigenantă,
printr-o *Apă*, printr-un *Vestibul* largist,
printr-un *Rac* magico-realist,
n-a rămas niciodată în urmă
ținând cu brio pasul
până la Cutremurul „Scalar”.
Și încă îl mai ține
în arealul literar,
cu al său fel de a scrie circular
ca și Com-pasul aureolar.

Daniel Dimitriu
(Con-frate literar)

Blând critic al lașului,
cu ale sale „Convorbiri literare”
și al cenaclului *Junimea* reînnoit,
vertical temperamental,

dar și indulgent exeget
prin Grădini bacoviene și macedonskiene,
când l-am văzut, trist, peste ani
însoțit auxiliant de un confrate
la un Bookfest al capitalei mari,
m-a durut ca pe o pierdută memorială.
Dar el a lăsat o amprentă inubliabilă
printre teoreticieni,
printre cronicari.

Constantin Abăluță
(Lordul)

De un calm și o noblețe
imperturbabile,
elegant, arhitectural
și prin poeziile sale
grafiatte liniștit, sigur,
ancorate în 11 erezii, *Obiecte de tăcere*
sau în *Cărțile lui Pessoa*,
ca și prin traducerile
făcute de el tot *à la real*,
poemele sale ne vor da
tot timpul ocol,
el rămânând în etern un lord,
un „Sir”,
într-al liricii sale porfir.

„The Tropical Tea”, pastoplato +ac,
Coirini Alejandra, Argentina, 2023

Satul Podu Văleni.

O clarificare a numelui

Alexandru-Ionuț CRUCERU

Numele satului Podu Văleni, din comuna prahoveană Poienarii Burchii, poate isca nedumerire având în vedere că, deși se află în plin sector de câmpie, amintește de fosta capitală a Săcuienilor: orașul Vălenii de Munte. Oricât de absurdă sau de surprinzătoare ar părea la prima vedere legătura dintre cele două așezări, aflate la circa 60 km una de cealaltă, Podu Văleni nu și-a primit numele întâmplător, ci împărtășește cu adevărat o poveste comună cu Vălenii de Munte. Au avut vălenarii un pod peste...Ialomița? Desigur, nici vorbă de așa ceva. Se știe că toponimia geografică prezintă elemente având în alcătuirea lor cuvântul Pod, care desemnează suprafețele

vreme, nevoia practică de orientare în teren juca un rol mult mai important decât astăzi în denominarea componentelor geografice. Astfel, direcția sau destinația servea deseori ca element de referință, precum se observă, de pildă, în denumirea „drumului Brașovului” și altele. Tot astfel, „bariera Bucov”, „bariera Văleni” din Ploiești nu indicau decât următoarele stații sau locuri de popas. Lucrurile au stat deci asemănător și cu podurile mobile, unde organele fiscale percepeau o taxă specială de la călători, pentru a-și putea continua drumetia. Un exemplu concludent ce evidențiază rolul acestor vaduri ori puncte de trecere, în cadrul rețelei de drumuri, este pus la dispoziție de Podu Văleni. Nu se poate specifica data când a început să funcționeze acest element de infrastructură peste râul Ialomița însă, având în vedere vechimea rutei

**Podu Văleni pe harta lui Specht (1790);
Sursa: maps.arcenum.eu**

cvasiorizontale corespunzătoare depresiunilor sau teraselor suspendate ale râurilor. Cu toate acestea, în situația de față, avem certitudinea că toponimul nu are o conotație topografică, figurată, ci sensul comun: de construcție care leagă între ele malurile unei ape. În ceea ce privește a doua componentă din toponimul Podu Văleni, amintim că, înainte

comerciale pe care se afla, legând Bucureștii de zona Carpaților de Curbură și vama Vălenilor, nu ar fi exclus să fi datat încă din evul mediu. Scenariul pare cu atât mai plauzibil cu cât, satul Poienarii Burchii din apropiere este atestat documentar încă din 21 septembrie 1594, ca așezare dezvoltată pe fosta moșie Poeana, a doamnei Stanca, soția lui

Mihai Viteazul. Istoricul Dionisie Fotino, în a sa Istorie a Daciei, descria ruta comercială cu pricina, înainte de a-și fi pierdut vigoarea, astfel: „Iar calea obișnuită de transport de la București la Vălenii de Munte și Vama Buzăului este de 28 ore. Adică de la București până la podul Văleni 6 ore (traversând râul Ialomița cu podul mobil) și până la apa Cricov o oră și jumătate (traversând râul Cricov în sus) și până la Titianou¹ o oră și jumătate (traversând Prahova și asemenea pâraiele Viișoara și Negoiasca) și până în orașul Ploiești 3 ore (traversând râul Dâmbovița² cu podul) și până la orașul Vălenii de Munte 4 ore (traversând râul Teleajen în sus) și până la Cerașu 3 ore (traversând Teleajenul și apa Drajna în sus) și în 9 ore ajunge la Vama (hotarul) transilvăneană a Buzăului”. (Dionisie Fotino, 1819, p. 209) Podul Văleni a făcut parte la început din județul istoric al Dâmboviței și a fost consemnat întâia oară pe harta celebră a Valahiei din anul 1700, executată de stolnicul Constantin Cantacuzino. Ulterior, podul a devenit un reper însemnat nu doar pe teren, ci și în multe hărți executate între secolele XVIII-XIX. În perioada menționată, așezarea a căpătat o importanță mai mare, devenind un loc tradițional de popas pentru călători și un obiectiv aflat sub protecția serviciului de pază al țării. În acest sens, într-un document din 26 aprilie 1818 - așadar, din timpul domnului Gheorghe Caragea – se amintește că localitatea Podu Văleni era deservită de o căpitănie³. S-ar mai cuveni adăugat că în arealul județului nostru au funcționat și alte poduri mobile, unul fiind chiar „podul umblător” peste râul Prahova. Acesta funcționa pe moșia Maia iar în 1811, din câte se pare, servea drept sursă de câștig pentru proprietarul său, Dimitrie Racoviță biv vel Logofăt, care îl oferea Polcovnicului Panait pe următorii 3 ani⁴. În concluzie, numele satului Podu Văleni reprezintă, probabil, ultima mărturie palpabilă că prin aceste locuri a trecut cândva vechiul drum de negoț, ce unea Capitala Țării Românești de orașul Vălenii de Munte, reședința județului Săcuieni.

¹Toponim neidentificat.

²Este vorba de râul Dâmbu.

³BAR, Doc. Ist., LXXIII/304.

⁴BAR, Doc. Ist., CXCVIII/48.

„Post-hanga”, xilogravură post-digital
designed on the tablet, Machowski Jacek,
Polonia, 2024

O biografie inedită a lui Claude Monet

Diana RÎNCIOG

În 2023 la editura Gallimard, colecția „Folio biographies”, apăsă un text inedit despre viața și creația pictorului impresionist Claude Monet. Ceea ce am apreciat de la bun început la lectura volumului este pe de o parte structura sa (titlurile de capitole orientează perfect asupra traseului biografic), iar pe de altă parte suportul consistent al scrisorilor incluse în acest demers, ca o mărturie impresionantă, autentică despre existența și activitatea artistului în epocă. De altfel, corespondența lui Monet cu diferite personalități reprezintă un document valoros despre atmosfera din mediul artistic, social, economic, politic din secolul al XIX-lea. Volumul este îmbogățit și de câteva imagini color cu portrete ale pictorului și tablourile sale cele mai cunoscute.

Autoarea cărții de față, Anne Martin-Fugier, este doctor în istorie și specialist în secolul al XIX-lea; ea a publicat mai multe volume despre arta contemporană la editura Actes Sud, precum *Galeristes, entretiens* (2010), *Collectionneurs, entretiens* (2012), *Artistes, entretiens* (2014), iar la editura Gallimard, *Quelques-unes... Femmes de l'art contemporain en France* (2021).

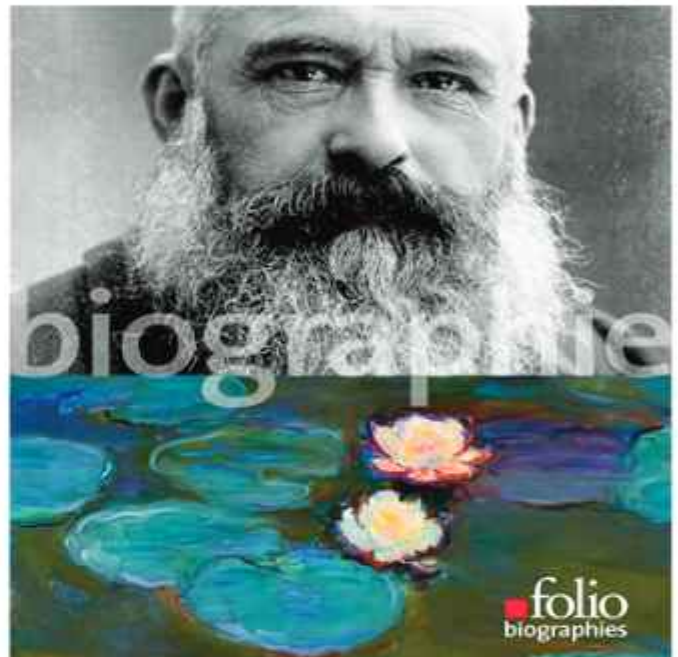
Ca motto autoarea alege un fragment ilustrativ dintr-o scrisoare a lui Georges Clemenceau către Claude Monet, cei doi fiind mai mult decât prieteni, ajungând ca frații în cele patru decenii de colaborare: „Mes yeux ont besoin de votre couleur et mon cœur est heureux de vous” (17 aprilie 1922). Mai mult, pentru Clemenceau, Monet întruhidează curajul și lupta, puterea de a face orice, dar, mai ales, pasiunea enormă pentru pictură. Claude Monet însuși mărturisește la un moment dat că munca a fost, mai ales în încercările vieții, marea lui consolare, forța lui de a rezista în fața tuturor vicisitudinilor.

Cartea Annei Martin-Fugier surprinde adesea atmosfera de lucru din atelierul pictorului ori de la

Claude Monet

par Anne Martin-Fugier

INÉDIT

expoziții; sunt multe date, cifre, inclusiv despre perioada modestă de la început, de mari privațiuni materiale, financiare, iar ultima frază ne apare ca o expresie superlativă a triumfului postum pentru creația artistului impresionist: pe data de 14 mai 2019, o pânză a lui Monet intră în clubul celor 10 mai scumpe tablouri din lume. O Căpiță de fân cu dimensiunile 72/92 centimetri, pictată la Giverny în timpul iernii dinspre anul 1890 spre 1891, a fost vândută cu 110,7 milioane de dolari la New York, bătând trei recorduri: un preț maxim pentru o operă a artistului, unul dintre cele mai mari prețuri plătite vreodată la casa de licitații Sotheby's, precum și faptul că a fost prima oară când un tablou impresionist a depășit pragul de 100 de milioane de dolari.

Evocarea biografică a lui Claude Monet prilejuiește, desigur, o rememorare a grupului de artiști care au configurat curentul impresionist: Pierre-Auguste Renoir, Alfred Sisley, Édouard Manet, Berthe Morisot. Este amintită, de asemenea, cafeneaua

Guerbois unde se întâlneau, începând cu anul 1866, artiștii epocii: Degas, Bazille, Pissarro, Cézanne, Renoir, Monet, Fantin-Latour, Zola, Nadar.

În cei șase ani în care a locuit la Argenteuil, Monet pictează mai mult de 250 de tablouri, dintre care un sfert în alte locuri precum Rouen, Le Havre Paris, Montgeron, iar mai târziu la Amsterdam, Londra, Veneția. Între 1872 și 1873 artistul pictează mult și, pentru prima oară, vinde mult. Se constituie între timp și o Societate artistică, având treizeci de membri, iar Degas se zbatuse mult pentru a recruta noi aderenți.

Viața lui Claude Monet este strâns legată și de cele două soții, Camille și Alice, care i-au fost modele, muze, sprijin constant în munca sa. Pe prima soție chiar o pictează cuprinsă de aura morții, cu o fascinație dureroasă pentru degradarea culorilor pe care trecerea în lumea de dincolo o poate aduce chipului omenesc. Tabloul se află astăzi expus la Muzeul Orsay.

Într-adevăr, lumina este marele ferment al picturii impresioniste, Monet reușind să surprindă variații ale acesteia, cum se întâmplă, de pildă, cu faimoasa operă Catedrala din Rouen. De fapt, așa cum spune chiar artistul, el caută clipa de lumină răsfântă pe

dantelăria de piatră. Poate de aceea înțelege și admiră cartea lui Zola intitulată sugestiv *L'Œuvre* (Opera). La rândul său, Monet este clasat de către Mirbeau „printre zeii din inima sa”, alături de Rodin și, mai târziu, Mallarmé și Pissarro. Într-o scrisoare către Geffroy, Mirbeau este atât de entuziasmat de munca lui Monet la Giverny, încât îl consideră un inventator al picturii, cei de dinaintea lui au băjbăit numai. Jurnalistul subliniază originalitatea artistului impresionist, care nu a copiat picturi de la Luvru, nu a avut mentor, ci și-a extras inspirația direct din natură. Fiecare tușă a penelului este rodul unei reflecții, al unei comparații, analize sau voințe. După ce își alegea motivul, Monet își rezerva o jumătate de oră pentru a-și acoperi pânza cu o primă impresie.

Cât privește seria Plopiilor, aceste tablouri arată același peisaj la ore diferite ale zilei, pictorul căutând momentul când efectul luminii se schimbă. De aceea, artistul a încercat să surprindă și peisaje ale Scandinaviei. Uneori, stările de spirit pe care le trăia în aceste spații, exotice în epoca sa, erau legate și de lecturile sale, de piesele lui Ibsen, de exemplu.

Ca om, Claude Monet a fost admirabil și prin valorile care l-au însoțit de-a lungul vieții: olidaritatea și fidelitatea față de confracții săi, nu de puține ori având grijă de copiii și văduva vreunui coleg de breaslă, promovând opera celui dispărut ori aflat în dificultate. (v. cazul lui Sisley ori al Berthei Morisot). Pentru Cézanne, de pildă, avea o apreciere deosebită, susținându-l cu multă căldură.

Așadar, Claude Monet – cel ce deschide o nouă eră prin tabloul său simbol, *Impression, soleil levant* (Impresie, răsărit de soare) – rămâne unic în istoria artei franceze a secolului al XIX-lea, iar picturile sale constituie un patrimoniu inestimabil, care a făcut din elementele naturii, grădina de la Giverny, locurile de unde s-a inspirat un album nepieritor, uluitor pentru generații întregi. Nuferii săi sunt o imagine de excepție a ceea ce putem numi inefabilul în artă, delicatețea și fluiditatea tușei, nuanța, nu culoarea, cum ar spune Paul Verlaine. Claude Monet – un perfecționist, un pasionat, un artist-far, care inspiră și astăzi prin forța exemplului personal.

Lansarea volumului *Istoriile Ploieștiului în benzi desenate* – istoria orașului, spusă altfel

Ploieștiul a fost, la finalul lunii ianuarie, gazda unui eveniment cultural dedicat pasionaților de istorie, artă și benzi desenate. Lansarea volumului *Istoriile Ploieștiului în benzi desenate* a avut loc pe 30 ianuarie 2025, la ora 11:30, în Sala Nichita Stănescu a Bibliotecii Județene Nicolae Iorga din Ploiești, reunind autori, invitați și public de toate vârstele. Evenimentul a propus o abordare inedită a trecutului local, aducând istoria Ploieștiului mai aproape de cititori prin intermediul narațiunii grafice. Volumul transformă momente, personaje și episoade reprezentative din evoluția orașului într-o experiență vizuală accesibilă, atractivă și captivantă,

demonstrând că istoria poate fi descoperită și în afara formatelor clasice.

La lansare au participat autorii Dorin Stănescu, Bogdan Buturugă, Ștefan Buturugă, Octav Ungureanu și Alexandru Ciubotariu, care au vorbit despre procesul de creație, despre provocările adaptării istoriei locale în benzi desenate și despre importanța unor astfel de proiecte culturale pentru

comunitate. Publicul prezent a avut ocazia să afle detalii din culisele realizării volumului și să descopere modul în care documentarea istorică se îmbină cu ilustrația și povestirea vizuală.

Organizat cu sprijinul Primăriei Municipiului Ploiești și al Casei de Cultură Ion Luca Caragiale, evenimentul s-a bucurat de găzduirea Bibliotecii Județene Nicolae Iorga, instituție care susține constant inițiativele culturale dedicate educației și promovării patrimoniului local. Prin această lansare, *Istoriile Ploieștiului în benzi desenate* confirmă faptul că istoria locală continuă să inspire și să creeze punți între generații, oferind un mod prietenos și contemporan de a redescoperi identitatea orașului. Un proiect care demonstrează că trecutul poate fi spus pe înțelesul tuturor, rămânând viu și relevant pentru prezent. (L.R.)

România, de asemenea colaborator al *Atitudinilor*, alături de reprezentanți ai corpului profesoral al Colegiului.

Următoarele **Întâlniri LMV** le vor avea drept invitate pe Gabriela Adameșteanu (pe data de 4 februarie 2026, cu volumul memorialistic *Meserii nerecomandate femeilor*), respectiv Andreea Răsuceanu (cu trilogia satului C., pe data de 6 februarie a.c.).

Revista Nouă

Ulterior, echipa redacțională a *României literare* a participat la Sala Marea Unire de la Palatul Culturii din Ploiești la lansarea suplimentului revistei *Atitudini*, reproducerea anastatică a *Revistei Noi*, revista de cultură pe care Ștefan Bănulescu, Nicolae Manolescu și Ion Bălu au încercat să o realizeze, dar partidul unic nu le

a permis, după ce a analizat numărul de probă publicat în decembrie 1966. La această lansare a fostului număr „de probă”, identificat în patrimoniul Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga”, au participat, de asemenea, criticul și istoricul literar Ion Bogdan Lefter, conducător al revistelor emblematiche pentru evoluția postdecembristă a presei noastre culturale, *Contrapunct* (1990-1992), *Observator cultural* (2000-2005), *aTitudini* (2006-2009), precum și Dan Gulea, redactor-șef al *Atitudinilor*. *Revista Nouă* a fost reeditată în calitate de supliment pe luna ianuarie al revistei *Atitudini*, sub egida Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga” și a Casei de Cultură „I.L. Caragiale” din Ploiești.

România, a desfășurat o ședință de redacție în prezența elevilor de la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești, în Sala de Festivități a liceului. Au purtat un dialog autentic cu publicul Cristian Pătrășconiu, scriitor și publicist, redactor-șef-adjunct al revistei și deopotrivă director de programe interne al Uniunii Scriitorilor, Angelo Mitchievici, redactor al *României literare* și vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, alături de Ionela Streche, secretar general de redacție. A fost prezentată structura revistei, punând la dispoziția elevilor numere de revistă recente, dar și sumarul numărului următor, șpalturi de revistă cu corecturi ale numărului current, explicând modalitatea de lucru pe manșetele paginilor. Acestea au rămas în arhiva liceului, pentru a fi consultate ulterior.

În public au fost prezenți, de asemenea, criticul și istoricul literar Ion Bogdan Lefter, colaboratorul revistei noastre, precum și istoricul Dorin Stănescu, vicepreședinte al Societății de Științe Istorice din

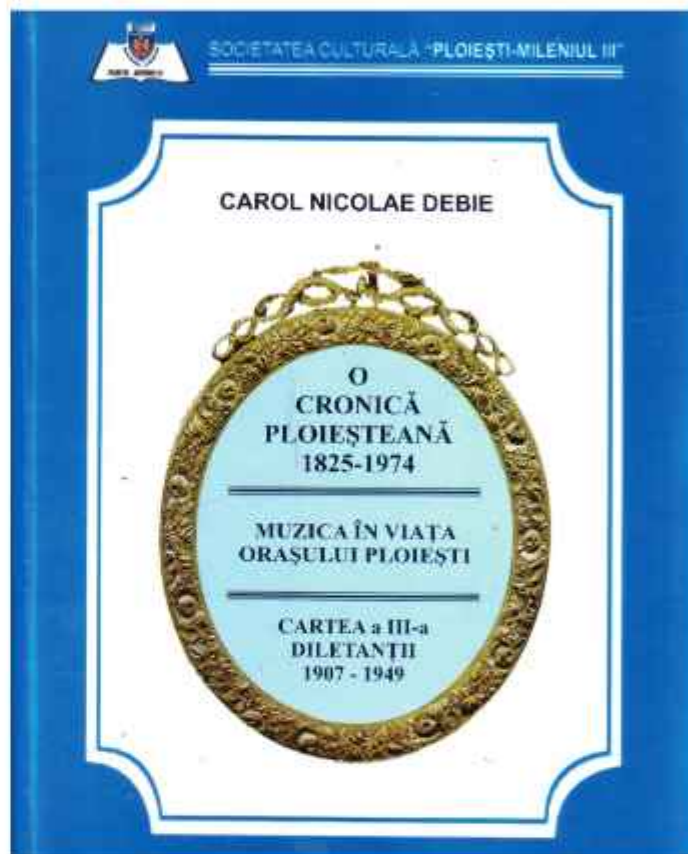
O cronică ploieșteană a lunii februarie, 1926

Dorin STĂNESCU

Am fost mereu fascinat de o rubrică din publicația Magazin istoric - „În România acum 100 de ani”, iar adeseori am cochetat cu cifra „rotundă” – 100, căutând să văd ce se întâmpla în urmă cu un veac într-un loc anume, fie el într-un oraș indiferent că se cheamă Ploiești, București, Paris, Londra ori pe un continent anume. Rândurile de față sunt scrise cumva din această perspectivă a unei priviri asupra orașului Ploiești în urmă cu un veac, în 1926, iar cel mai bun și prietenos ghid, dar și sursă de inspirație mi s-a părut a fi Carol Nicolae Debie și emblematica sa carte O cronică ploieșteană 1825-1974. Muzica în viața orașului Ploiești. Despre Carol Nicolae Debie (1904-1992) am mai scris de-a lungul timpului și de fiecare dată am făcut-o în termeni elogioși. Nu l-am cunoscut personal, ci doar i-am consultat opera. L-am întâlnit, în schimb, pe fiul său Andrei Debie, în anii 2005-2007, într-o perioadă în care frecventa, uneori, cercul Societății Culturale Ploiești Mileniul III, cu această ocazie l-am auzit povestind admirativ despre tatăl său. Prezența sa la această societate culturală a fost prilejuită de preocuparea ca opera O cronică ploieșteană (în patru volume) a tatălui său să fie tipărită sub egida acestei organizații. Fusesse depusă la arhivele locale, la Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” cu speranța că poate vor fi publicate cândva... Așa a și fost, iar cele patru tomuri au apărut între anii 2006-2007, editor fiind Constantin Trestioreanu (președinte al Societății Culturale Ploiești Mileniul III), iar redactorii lucrării au fost Mihai Apostol și Gheorghe Marinică.

Pe Carol Nicolae Debie îl consider unul dintre cei mai valoroși „cronicari” ai istoriei ploieștene, cu mult peste contemporanii săi, mai ales peste aceia care se aplecaseră asupra cercetării istorice. Debie venea, în plus față de aceștia, cu intelectul analitic al unui profesionist în domeniul chimiei, era deținătorul unui doctorat în acest domeniu, iar rigoarea documentării i-a conferit un avantaj suplimentar față de ceilalți istorici ploieșteni. A fost cam singurul cercetător ploieștean al istoriei locale care, în acea perioadă, nu s-a mărginit doar la consultarea arhivelor locale, ci a mers și în cele

naționale, iar aici pot confirma pentru că adeseori consultând în Arhivele Naționale ale României dosare din diverse fonduri l-am întâlnit semnat pe fișa de control care conținea numele celor care mai consultaseră acel document. Debie era și un

talentat condeier, iar acest lucru se reflectă cu pregnanță în opera sa... Pe lângă aceste preocupări muzica i-a fost o pasiune constantă, pentru că numele său se leagă cumva, într-o anumită măsură, și de cel al începuturilor Filarmonicii orașului. Cred că și datorită acestei pasiuni a dorit să lase în urma sa o carte de istorie a muzicii, care, de fapt, a fost mult mai mult. Cronica lui Debie este un document de prim rang de istorie a mentalităților și a cotidianului ploieștean, care ar trebui desigur digitalizată și pusă la dispoziție publicului prahovean și nu numai. Printr-o minuțioasă documentare prin dosarele arhivelor, prin presa timpului ori prin propriile amintiri din perioada interbelică, C.N. Debie și-a propus și a reușit să redea istoria Ploieștiului sub forma unei cronici ieșite parcă de sub condeiul unui veritabil cronicar medieval. Adeseori el se miră, se bucură, este un fin observator al stării de spirit a oamenilor locului

și tocmai aceste ipostaze conferă autenticitate și prospețime stilului său. Fără îndoială, și repet, doar un talentat condeier avea această capacitate de a transpune curgerea istoriei atât de frumos.

Anul 1926 în istoria României a fost un an interesant, iar de departe, în prim-planul atenției acelei perioade, a fost scandalul legat de prințul moștenitor Carol, mai precis de renunțarea sa la drepturile asupra tronului Regatului României, în ianuarie 1926. Viitorul rege Carol al II-lea provoca la acel moment un adevărat șoc în țară, iar gestul său de a-și trăi povestea de dragoste cu Elena Lupescu avea să agraveze starea de sănătate a tatălui său și, odată în plus, să erodeze popularitatea și prestigiul imens dobândit de familia regală în vremea Marelui Război. Cum se vedeau lucrurile la Ploiești ne arată cronicarul care sintetizează luna ianuarie 1926 sub ironicul titlu „Criză politică în toiul carnavalului” și conchide că gestul prințului a avut efecte puternice: „S-a tulburat viața politică și, ca urmare, a pierit liniștea și buna înțelegere în urbea Ploieștilor. Și tocmai în sărbătorile de iarnă! Ca urmare, la această tensiune, pentru locuitorii comuni ai orașului, au fost mai puține petreceri, la onomasticele numeroase, mai puține baluri, mai puțină ședere în sânul familiei.” Să vedem și ce se mai întâmplase prin Ploiești în februarie 1926? Presa națională scria că la 1 februarie o delegație de ofițeri francezi în rezervă vizitaseră țara noastră, de la București s-au deplasat să viziteze salina de la Slănic, iar la Ploiești au luat masa la restaurantul gării și au petrecut o noapte aici după care au plecat la Câmpina și Moreni să vadă zona petrolieră... Ca o notă personală, biografia lui Carol Nicolae Debie ne arată că în acea perioadă el era student la Facultatea de Chimie din cadrul Universității din București și era interesat de spectacolele muzicale, de teatru ori de filmele pe care le urmărea cu interes.

Revenind la lucrarea sa, vom spune că pe baza dosarele din arhive, a ziarelor locale din luna februarie a anului 1926, a unor documente personale, Carol Nicolae Debie reconstituie evenimentele culturale și sociale petrecute la Ploiești în zilele de 4-5-7-14-21-27 februarie (C.N. Debie, O cronică ploieșteană, vol. III, pp. 255-256). Să vedem, spre exemplu, datele de 5 și 7 februarie 1926. Prima dată este consemnată ca fiind ziua în care actrița Agepsina Macri (1885-1961) a venit la Ploiești. Ca fapt divers, actrița era și soția scriitorului Victor Eftimiu. Iată și nota cronicarului asupra acestui eveniment: „În sala «Modern», un

ansamblu strălucitor de la Teatrul Național, cu numeroși actori de talie mare în frunte cu Agepsina Macri, Notarra, Bulfinschi, Pop-Marțian, Băltățeanu, Iancu Brezeanu ș.a, a prezentat piesa în versuri Meșterul Manole de Victor Eftimiu, cu decoruri și cu înscenare de zile mari, primul nostru teatru a oferit ploieștenilor un adevărat dar artistic. Lume multă, în care era cuprinsă și elita intelectuală (vine și ea câteodată la spectacolele ploieștene!), flori, aplauze, ovații”. A doua dată – 7 februarie 1926 – are ca titlu „Jazz la complect”, iar cronicarul scrie tânguitor: „S-au împușinat tarafele de lăutari, iar care au rămas folosesc prilejul oferit de răgazul dintre posturile mari să cânte la nunți prin bogatele comune rurale prahovene. În compensație, se înmulțesc jazzurile, adică formațiile hibride cu saxofon, acordeon și tobe, pe care le alcătuiesc lăutari tineri; dar aceștia n-au nici experiență în muzica populară și nici priză în lumea țărănească. Nu au ei priză nici în oraș, căci nu prea au «repertoriu modern», dar «lucrează pe bani puțini» și așa se angajează la complete. Sâmbătă seara, la cârciuma lui Manghiniță a fost un mare scandal, cu bătaie și înjunghiere. Dansatorii s-au împărțit în tabere opuse, pro și contra muzicilor, pe care le cânta jazzul angajat de Iorgu Măcinic, patronul. Răniți, poliție, tobă și instrumente sparte... din cauză de preferință de «muzică»”.

Pe 27 februarie, cronicarul consemnează sec: „Campanie electorală”, iar textul care sumarizează esența acestei zile este următorul: „Alegerile comunale au arătat că, cu toată stăruitoarea propagandă pe care au desfășurat-o insistent oamenii din slujba liberalilor, guvernul își trăiește ultimile zile. Este foarte probabil ca noul primar al orașului să fie dl. avocat Georgescu-Obrocea. Și este probabil că va fi mai bun decât Gogu Fotescu, măcar în latura spirituală a vieții urbane; este un intelectual sprijinitor al culturii”.

Cu aceste consemnări se încheie cronică lunii februarie 1926, iar autorul trece mai departe spre evenimentele celorlalte zile relevante ale anului mai sus amintit. Bibliotecile din Ploiești ori București au pe rafturile lor cele patru volume ale lucrării lui Carol Nicolae Debie și cititorii desigur pot cunoaște opera aceasta și au șansa unei călătorii prin două veacuri de istorie a urbei ploieștene sub pretextul muzicii. În mod evident, se vor convinge de multiplele straturi de istorie culturală, de viață cotidiană și mentalități citadine pe care autorul le-a redat cu măiestrie într-una din cele mai relevante lucrări referitoare la Ploieștiul de odinioară.

atitudini
revista de cultură

ciclul „Valul”, aquaforte, Ion Țițoiu,
România, 2025

Premiul „Mircea Ionescu-Quintus” al Muzeului Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”, cu sprijinul BES România: „The Greeting of Graciae”, Kimura Sayuka, Japonia, 2024

atitudini
revistă de cultură

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România: „Terra în agonie”, cologravură, Loretta Lőrincz Băluță, România, 2025.